

פתח דבר

לקראת ימים זכאים הבעל"ט – ט' כסלו (יום הולדת ויום הילולא רבה) ויו"ד כסלו (חג הגאולה) של אדמו"ר האמצעי, ובהמשך למאמרי אדמו"ר האמצעי על נ"ך שנדפסו מכבר¹ – הננו מו"ל ד"ה דור לדור אשר לאדמו"ר האמצעי (שנמצא חלק קטן בגוכי"ק, ובשלימות בכת"י מעתיק).

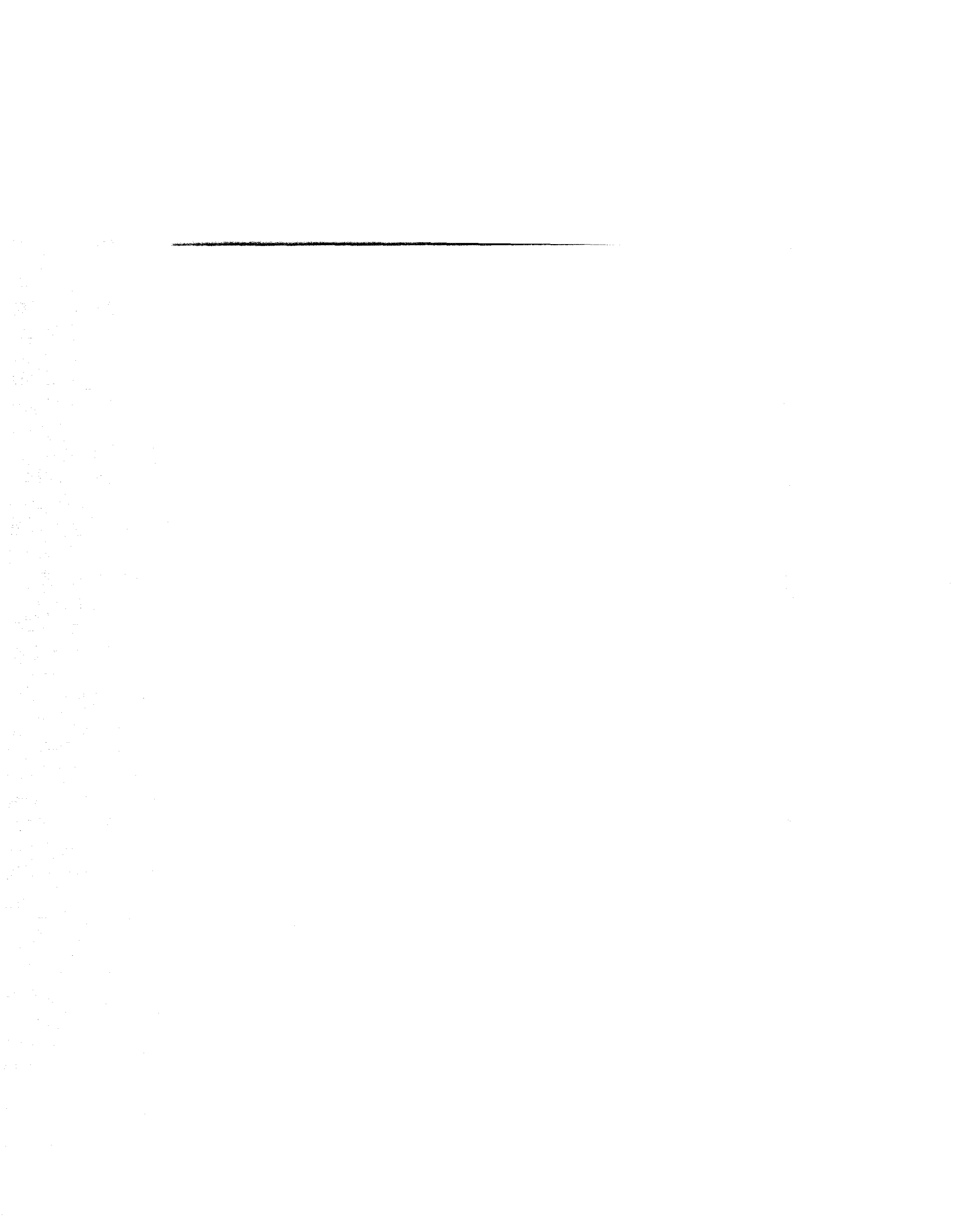
כמו בספר הנ"ל, באו מ"מ בשוה"ג.

מערכת „אוצר החסידים“

ר"ד כסלו ה'תשנ"ב (ה'י תהא שנת נפלאות בכל)
שנת הצדיק לביק אדמו"ר שליט"א
ברוקלין, נ.י.

---

(1) ג' תמוז תש"נ.

דור לדור כו', כתיב קורא הדורות מראש ופשוטו שכל דורות שהיו עתידין להיות הכל הי' קורא מראש טרם בואם לעולם, והענין הוא כמא' צופה ומביט עד סוף כל הדורות במחשבה אחת והיינו כל דור ודור שבכל ו' אלפי שנים כוללם במחשבה וסקירה א', וז"ש קורא הדורות באדה"ר כולם כא' מראש במחשבה הקדומה (שנק' רא"ש דא"ק כידוע) כמו באדה"ר שלמטה שכולל הי' כל דורו המסתעפי ממנו עד אלף הז' ונשמו' דעכשיו דסוף אלף הו' נק' עקבו' דאדה"ר ובמחשבה א' כוללם כמ"ש צופה ומביט כו', אך א"כ מה זה שא' קורא שמשמעו כמו שקורא אדם לחבירו' שיצא החוץ כך קורא לדורו' שיצאו ויבאו למטה וקריאה זו הי' מראש היינו במ"ק הנ"ל (וכמ"ש במ"א באריכות) דהיינו שאין כל חדש בדורות האלה רק שבאו מן ההעלם במ"ק הנ"ל לגילוי ע"י קריאה זו, וכידוע בענין וגם כל היצור לא נכח"ד ממך שכל בריאה ויצירה פרטי' הנמצא' בבחי' גילוי יש מאין עתה הכל הי' במ"ק הנ"ל הנק' מחשבה כללי' שכוללת כל פרטי פרטי' כו', וגם עתה לא נכח"ד ממך כו' כמו עד"מ אדם שחושב רק מחשבה א' כוללת בכל אנרי גופו מראשו עד צפרן הרגל שסוקר בסקירה א' מראשו לרגלו כו', או כמשל כללות אופן הבנין שמתאחד כל פרטי חלקיו במחשבה וסקירה א' כידוע שנק' ידיעה כללי' כמ"ש צופה ומביט שזהו כמ"ש משמים הביט ה' ראה כו' דראי' והשגחה זו כוללת כל ההשתלשלו' למעלה ולמטה על כל יושבי ארץ בפרטי פרטות על מלכי אדמ' ועל כל איש פרטי מבין מעשיו כו', וזהו נק' ידיעה פרטי' כמו דע מה מלמעלה ע"י רוא"ה בהשגחה פרטי' על מעשיך בפרט הגם שעיניו משוטטו' בכל הארץ

דור לדור: נמצא בנ"ך א=1194 גוכתי"ק [עלים נפרדים] ע' כח עד לקמן ע' 10. ב=962 נא, ב. למאמר זה ראה גם פירוש המלות קיג, ד ואילך.
להלן ע' 8 מציינ' "כמ"ש למעלה": מזה ניכר שמאמר זה הוא המשך או נאמר בסמיכות למאמר אחר שלע"ע אינו ידוע.
דור לדור... קורא הדורות מראש: תהלים קמה, ד. ישעי' מא, ד.
צופה ומביט... במחשבה אחת: ראה ברכת זכרונות. ראש השנה יח, א. מאמרי אדה"א נביאים וכתובים ע' קלה. וש"נ.
ו' אלפי שנים: נסמו לקמן ע' 27.
במחשבה הקדומה... ראש דא"ק: ראה ספר המאמרים תקס"ה ח"א ע' שכג ואילך. ובנוסחא שני' שם ע' שכד. מאמרי אדה"א דברים ח"ג ס"ע תתפז ואילך.
באדה"ר... שכולל הי' כל דורו: ראה אגרת הקדש ס"ז. מאמרי אדה"א פרשיות התורה ח"ב ע' תקצא ובהנסמן לשם. מאמרי אדה"א דברים ח"ג ע' תתיא. וש"נ. ח"ד ע' אישצה. וש"נ.
שקורא אדם לחבירו... וכמ"ש במ"א: ראה מאמרי אדה"א תקס"ד ע' מח ואילך. ענינים ע' ח.
שו"ה למטה -- במ"ק: במחשבה קדומה.
וגם כל היצור לא נכח"ד מן: ברכת זכרונות (מוסף לר"ה). ראה גם מאמרי אדה"א ענינים ע' שעה.
משמים הניט ה' ראה: תהלים לג, יג.
דע מה מלמעלה ע"י רוא"ה: ראה אבות פ"ב מ"א.
שעיניו משוטטו' בכל הארץ: דברי הימים ב טז, ט.

בכלל נחלק לפרטי פרטו וז"ש היוצר יח"ד לבם יחד במחשבה א' ונחלק להיות
מבין ומשגיח על כל פרטי מעשיהם כו' וד"ל.

והנה מאחר שכל בריא בפרט הי' במ"ק הנ"ל מזה יובן ענין קורא הדורו'
מראש ע"ד הפשוט שכל דור ודור הבא למטה בזמן בדרך פרט הי'
כולם במ"ק הנ"ל, ויש להבין קריא' זו לבא לגילוי מהעלם המ"ק הנ"ל לבד כמו
שמוכן ממשלי' הנ"ל באדם למטה דודאי אין כל חדש בזה. ובאמת א"א לומר
כזה למעלה שהרי מחדש בכל יום מע"ב בחידוש גמור מאין ליש עד רום
המעלות מעצמו א"ס ב"ה וידוע דעולם שנה נפש הכל כא' נתחדש ממקורא
דכולא א"כ הדורו' שהן באין בזמן ומקום שהוא בחי' שנה ג"כ מחודש ונברא
יש מאין ואיך יפול בהן לשון קריאה רק מן ההעלם לגילוי לבד כו', ועוד
שהרי הנשמו' שבכל דור הן בחי' בריא' מחודש מאין ליש כמ"ש ונשמו' אני
עשיתי עשי' ממש וכמ"ש אתה בראת יצרת כו' וא"כ כל דור שבא למטה
מחודש הוא ממש ואיך יאמר קורא הדורות כו', וגם לפיז אינו מוכן ענין צופה
ומביט כו' עד שכל היוצר לא נכח"ד כו' דמשמע שאין כל חדש ביצור, ואינו
כן כנ"ל.

אך הנה יש להקדים תחלה מהו הנק' דור וכמו דור הולך ודור בא כו' דהנה
באמת אין לשון דור שייך רק על נשמות ונפשות בנ"א דוקא שהוא זמן
ע' שנה שניתן לאדם להיות בזה העולם כמ"ש ימי שנותינו בהם ע' שנה כו'
וכן כצל ימינו עלי ארץ כו' דימי האדם יוצרו במספר קצוב לחייו על האדמה,
ועי' א' דור הולך ודור בא דהיינו שכל אותן נשמו' שבאו למטה בעוה"ז בגופי'
לחיי ע' שנה וביירו ותקנו בתו"מ ותשובה, כל זמן זה הולך ועולה למעלה
ודור אחר בא, וכך דור אחר דור זה הולך וזה בא אחריו כו' ואין דור דומה
לחבירו כמו שאנו רואים מדורו' הראשונים שמאדה"ר עד נח ומנח עד אברהם
עד דורו של משה ויהושע עד דוד ושלמה הכל הי' בשינויי אופני' זה מזה לפי
אופן ציור קומת אדה"ר עד עקבו' שלו עתה, ולזה אמר כצל ימינו כו' דכל
אדם בפרט ניתן לו ע' שנה לתקן מה שצריך לתקן, ובכל דור פרטי יש קומה
כוללת מראש לרגל כמו ת"ח שבדור וע"ה זה ראש וזה רגל, וכך בכל דור,

היוצר יח"ד לבם: תהלים לג, טו.

מחדש בכל יום מע"ב: ע"פ ברכת יוצר. ראה מאמרי אדה"א דברים ח"א ע' רסו ואילך. נביאים וכתובים

ע' פה.

דעולם שנה נפש: ראה ספר יצירה פ"ג, מ"ג ואילך. מאמרי אדה"א בראשית ע' נו ואילך. ושי"נ.

ונשמו' אני עשיתי: ישעי' נו, טז.

אתה בראת יצרת: ע"פ ברכת אלקי נשמה.

דור הולך ודור בא: קהלת א, ד.

ימי שנותינו בהם ע' שנה: תהלים צ, י.

כצל ימינו עלי ארץ: דברי הימים א כט, טו [ושם: על — ראה מאמרי אדה"א שמות ח"ב ע' תרכא

בהערה]. ראה ספר המאמרים תקס"ה ח"ב ע' תתמט.

ולאחר כלות הדור ההוא נא' דור הולך כו'. ואמנם הנה ידוע דבצלם אלקי עשה האדם, והארץ וכל אשר בה טפלי' אליו והוא המתקן ומברר לעה"ד טו"ר שבארץ כמ"ש אנכי עשיתי ארץ ואדם עלי' בראתי לעבוד את האדמה בבחי' ברורי' דשם מ"ה גימט' אד"ם ולזה ניתן לו ע' שנה. ומעתה יתורץ דשניהם אמת, דודאי כל הנשמו' עלו במ"ק הנ"ל בהיותן כלול' בבחי' אד"ם קדמ"א' הנק' מ"ק כמו אדה"ר שלמטה ולכך דקדק לומר צופה כו' עד סוף כל הדור' דוקא שהן הנשמו' וקורא אותן מההעלם דא"ק כנ"ל ואין כל חדש בזה, אך מ"ש אתה בראת יצרת היינו כמ"ש ואד"ם עלי' בראתי יש מאין שהן ע' שנה שבא' הנשמו' בגוף בעוה"ז שהוא מבחי' נוג"ה מעורב טו"ר לתקן ולברר ע"י תשובה ומע"ט כו' וכל מה שעתידי נשמו' א' לברר הכל עלה במ"ק הנ"ל כידוע בענין ישראל עלה במחשבה שהוא למעלה ממחשב' כללית דהשתלשלו' העולמות בעש"נ דו' אלפי שנין כו' וענין כל היצור כו' הוא בחי' פרט שבמ"ק דהשתלשלו' בלבד ד"ל.

ומעתה יש להבין הדוגמא מכל הנ"ל בבחי' דורו"ת עליונים כדוגמא של דור' אדה"ר שלמטה, דהנה ידוע שע"ס דאד"ם דאצ"י נאצלו מעצמות המאציל וכמ"ש על הכסא דמות כמראה אד"ם ועליו נא' נעשה אד"ם שנק' אדם דעשי' לגבי העצמות וכלול מנרנח"י, ומאחר שהוא בבחי' פרצוף אדם יתכן לשון דור כמו ע' שנה דאדם התחתון והארץ עליונה שבאצ"י ע"ז נא' ג"כ אנכי עשיתי ארץ ואד"ם עלי' בראתי, ודרך כלל ידוע שגם באצ"י כלול מבי"ע ונק' אדם דבריא' אדם דיצ"י כו' וא"ק נק' אדם דבריא' וע"י וא"א נק' אדם דיצ"י וז"א נק' אדם דעשי' כידוע וד"ל. וז"ש קורא הדורו"ת מראש קאי על כל הדור' עליונים שמסתעפי' מא"ק שנק' אדם דבריא' למעלה שכולל כל מה שעתידי לבא לבחי' גילוי אור באצ"י, רק ששם נק' ימי עולם ושנים קדמוניות וכמו ו' אלפי שנין דזמן שלנו דור הולך ודור בא כנ"ל כך הוא שם וד"ל. ולפ"ז ענין

דבצלם אלקי עשה האדם: ראה נח ט. ו.

אנכי עשיתי ארץ: ישעי' מה, יב.

דשם מ"ה גימט' אד"ם: ראה עץ חיים שער (י) התיקון פ"ג. מאמרי אדה"ז פרשיות התורה ח"ב ע' תקסו

ובהנסמן לשם.

ישראל עלה במחשבה: ראה בראשית רבא פ"א, ד. מאמרי אדה"א בראשית ע' כו. וש"נ.

על הכסא דמות כמראה אד"ם: יחזקאל א, כו [ושם: ועל דמות – אבל כ"ה גם במאמרי אדה"א במדבר

ח"ג ע' תצו. דברים ח"ב ע' תקעד. וש"נ. ח"ג ע' תתקכב].

נעשה אד"ם: בראשית א, כו.

מנרנח"י: ראה בראשית רבא פ"ד, ט. מאמרי אדה"א דברים ח"ב ע' תכח. וש"נ.

באצ"י כלול מבי"ע: ראה עץ חיים שער (מב) כללות אבי"ע פ"ד.

וא"ק נק' אדם דבריא' . . . דעשי': ראה הערת כ"ק אדמ"ר שליט"א בספר המאמרים תש"ח ע' 113.

מאמרי אדה"ז ענינים ע' א ובהנסמן לשם. אור התורה ענינים ע' עז ואילך. וש"נ.

ימי עולם ושנים קדמוניות: ראה מלאכי ג, ד. סידור שער האלול רכט, ג. עטרת ראש דרוש לעשיית ע'

סז.

מחשבה א' שצופה ומביט לכל הדורות דא"ק שנק' אדם דבריא' בכלל כנ"ל
היינו מח' הקדומ' לא"ק זה והוא מחשבה שבעצמו' אא"ס (שנק' טה"ת או טה"ע
כמ"ש בס' עמק המלך) ואין כל חדש בזה כענין הנ"ל בנשמו' דבי"ע וד"ל.

אך הנה עדיין יש להבין ענין הפסוק דדור הולך כו' והארץ לעולם עומדת
מפני מה הארץ לעולם עומדת כו', ויש להקדים לזה ענין ירידת הנשמה
בגוף בכלל באדה"ר ובפרט בכל נשמת אדם שזהו צורך עלי' גדולה ואיך יתכן
שמצד חומר הגוף דוקא תתעלה כו' והרי אדה"ר גופו נעשה ונוצר מן העפר
כמ"ש ויצר ה' כו' עפר (מעפר שבקרקע המשכן ועקבו מכהה גלגל חמה כו')
ויפח באפיו נ"ח מנשמתא דפרחא מחי העולמי' בכלל שזהו מעצמו' אא"ס
שבקו"ח שנמשך מטה"ע שנק' חי עולמי' דאבי"ע בכלל וירידה גדולה כזו ודאי
לצורך עלי' ודוקא מצד חומר גופו של אדה"ר שנלקח מעפר הארץ, וזה פלא
גדול. אך ידוע שיש יתרון מעלה בארץ שהוא סוף הכל מפני שנועץ תחלתו
בסופן דוקא ולכך ימצא בה התחדשות גמור מאין ליש ובבחי' א"ס ממש
(כמ"ש למעלה) וכמ"ש והארץ היתה תוהו' כו' ואח"כ א' יהי או"ר שזהו בחי'
חושך התוהו שקדם לאור דתיקון, וכך אנו רואי' בגופו של אדם כשיתברר מן
הרע ע"י תשובה מעומקא דלבא שבכחו להעלות לאור נשמתו בעילוי אחר
עילוי עד למעלה הרבה ממקור חוצב"ה דלכך בע"ת גדולי' מצד"ג כידוע, וכך
יובן בכלל' נשמת אדה"ר מחי העולמי' הכללי הנ"ל שנתעלה למעלה מעלה
ממקור חוצבו בעצמו' ע"י שבא לחומר גופני דעפר הארץ העליונה דוקא מטעם
הנ"ל דנועץ תחלתו בסופן וכמ"ש והארץ אזכור' אעפ"י שהארץ הדום רגלי'ו
והשמים כסאו מ"מ יש בסוף מן תחלת כל תחלה והיינו בחי' העצמו' ממש,
וז"ש אנכי עשיתי ארץ אנכי ממש ואדם עלי' בראתי' לברר ולתקן האדמה
מעה"ד טריר אבל אחר הביורור עולה למעלה מאד"ם המבררה מטעם הנ"ל וד"ל

טה"ת או טה"ע . . עמק המלך: ראה גם מקדש מלך לוח"א טו, א. ספר המאמרים תקס"ח ח"א ע' וע'
שכה. תורה אור משפטים עח, ג. סה"מ תרג"ט ע' עז בהערה.
אדה"ר . . מעפר שבקרקע המשכן: ראה זהר (רעיא מהימנא) קדושים פג, א. מאמרי אדה"א ויקרא ח"א
ס"ע קלה ואילך. וש"נ. שמות ח"ב ע' תרלא. וש"נ. קונטרסים ע' שצב. וש"נ.
ויצר ה' . . ויפח באפיו נ"ח: בראשית ב, ז.
ועקבו מכהה גלגל חמה: ראה ויקרא רבא פ"כ, ב. זהר שם רע"ב. הנסמן במאמרי אדה"א ויקרא ח"ב ע'
תרפו. קונטרסים שם. וש"נ.
מנשמתא דפרחא מחי העולמי': ראה זהר תרומה קלח, א.
שנועץ תחלתו בסופן: ראה ספר יצירה פ"א, מ"ז.
כמ"ש למעלה: לע"ע לא נתברר לאיזה מאמר כוונתו. וראה אמרי בינה שער הקיש רפכ"ג. פירוש
המלות כאן (קיד, א). מאמרי אדה"א ויקרא ח"ב ע' תרב ואילך.
והארץ היתה תוהו' . . יהי או"ר: בראשית א, ב. ג.
בע"ת גדולי' מצד"ג: ראה ברכות לד, ב. מאמרי אדה"א נביאים וכתובים ע' נג. וש"נ.
והארץ אזכור' . . שהארץ הדום רגלי'ו והשמים כסאו: בחוקתי כו, מב. ישעי' טו, א.

(וכמ"ש במ"א בענין ארץ קדמה כו' וכמו בא"ח שם בין עטיב למעלה משם מ"ה כך ענין אד"ם ואדמ"ה כו' והרי האדם יסודו מעפר ושב אל העפר כו' כי הכל ה"י מן העפר אך לולא חטא אדה"ר ה"י חי לעולם כי הארץ לא ה"י בה רע כלל וכמו לעיל דכתיב ואת רוח הטומא' אעביר מן הארץ כי כל הטורף דאדם הכל נמשך בארץ והיינו לפי שממנה יסוד נפש כל חי מצד שרשה ורא"י מן המבול שה"י לטהר את הארץ מעונו' האדם כמ"ש ותמלא הארץ חמס כו'). וזהו ג"כ ענין הטעם דדור הולך כו' והארץ לעולם עומדת שאין בארץ שום השתנות כלל מכל שינויי אורו' והמשכות שונות שקיבלה מכל דור הולך ודור בא בכל ו' אלפי שנין דהוי עלמא כו' ודיל.

וביאור הענין מובן מכל הנ"ל דמצד שרש הסוף בתחלה דוקא ע"כ הארץ לעולם עומדת בלי שינוי כלל, אך אעפ"כ יש להבין איך יתכן שיהי' מעלת המקבל גבוה מן המשפיע אחר שכל דור ודור דאדם משפיע' בארץ לברר ולתקן מעה"ד טורף שבה כו'. והנה יש להקדים לזה מ"ש במ"א ע"פ אהור וקדם צרתני דאדה"ר כלול ה"י מן העליון יותר והוא קדם למע"ב ואהור למע"ב דנ"ח דחי העולמי' הנ"ל הוא קדם לכל מע"ב וגופו מן העפר אהור למע"ב עד דאפי' יתוש קדמו כו' להיות שאנו רואים שנשמת אדם בחי' מדבר למטה מבחי' דצ"ח גשמיים אחר שהוא מקבל חיותו ממש מהם שא"א לנפש אדם לחיות בלתי מזונו מן הצומח או החי הרי בחי' הצו"ח משפיע' לו חיות מזה מוכרח שהוא האהור למע"ב דתדשא הארץ ותוצא הארץ עד דאפי' יתוש קדמו כו', אך זהו בנה"ט דגופו שלקוחה מעפר הארץ כנ"ל שזהו מא' נעשה אדם ויצר האדם עפר כו' אבל נשמתו למעלה מעלה משרש ומקור דמע"ב העליוני' ותחתוני' וז"ש ויפח באפיו נ"ח כנ"ל, ונמצא חבור התחלה בסוף להיות נעוץ תחלתו בסופן והיו לאחדים ממש נשמה בגוף חומרי עד שנק' דכר ונוק' שהרי קשה פרידתן מאד כידוע שגם בתח"ה תבא כל נשמה בגוף שלה דוקא כו',

---

בא"ח שם בין עטיב למעלה משם מ"ה: משלי יב, ב. ראה מאמרי אדה"א דברים ח"ד ע' אר"י. וש"נ.
האדם יסודו מעפר ושב אל העפר: ע"פ תפלת מוסף (קודם קדושת כתר) לימים נוראים.
הכל ה"י מן העפר: קהלת ג, כ.
ואת רוח הטומא' אעביר מן הארץ: זכרי' יג, ב. ראה גם מאמרי אדה"א בראשית ע' קא.
הטורף דאדם הכל נמשך בארץ: ראה תורת חיים נח נט, ב.
המבול שה"י לטהר את הארץ: ראה תורה אור נח ח, סעי'ג ואילך. ביאורי הזהר שם ה, א ואילך (נדפס גם בספר המאמרים תקס"ח ח"א ע' תעא ואילך). תורת חיים שם נח, ג. נט, ב. לקוטי שיחות נח כרך כה ע' 26. וש"נ.
ותמלא הארץ חמס: נח ו, יא.
אהור וקדם צרתני: תהלים קלט, ה. ראה בראשית רבא פ"ח, א. מאמרי אדה"א דברים ח"ד ע' אישסד.
וש"נ.
יתוש קדמו: ראה בראשית רבא שם. סנהדרין לח, א.
נשמה בגוף . . קשה פרידתן: ראה מועד קטן כח, סעי'ב ואילך.
בתח"ה תבא כל נשמה בגוף שלה: ראה סנהדרין צא, ב. בראשית רבא רפצ"ה. עטרת ראש דרוש לשי"ש ע' 80. מאמרי אדה"א שמות ח"ב ע' תו. דברים ח"א ע' שכג וע' שכז.

והנה חיבור ב' הפכים הנ"ל מן הקצה לקצה משכנם במקום א' לבד והוא בלבו של אדם שיש בו ב' חללי' כידוע חלל הימני בו משכן הנשמה האלקי' הנ"ל ובחלל השמאלי שבדם הוא הנפש הטבעי' והיו לאחדיו יחדיו יהיו תמים עד שזה עוזר לזה שיצה"ר השולט בחלל השמאל נכנע ונמשך אחר הנשמה שבחלל הימני וכמ"ש ואלו תשוקתו ואתה תמשל בו כו' והמוח שליט על הלב להיות לבו ברשותו אא"כ נכנס בו רוח שטו' או יחטא האדם והוא כאשר סר צלם אלקי' דנשמה שבלב ונמנע להאיר בחלל שמאלי אז נעשה ככהמ', ולהיפך גם מן חלל שמאלי יהי' לעזר לנשמה האלקי' ע"י תשובה עמוקה מעומקא דלבא שבוה יעשה וימשיך תוס' כח ועוזו לאלקי' שבנשמה בחלל הימני כו' וע"ז א' ברמז טוביים השניים שאם יפול הא' השני יקימנו כו' וד"ל, והיינו בכל לבבך דוקא דהיינו בשני יצריך דוקא ולא עוד אלא שטוב מאד זה יצה"ר כאשר נהפך מחושך לאור כידוע, והיינו מפני שמעלה לנה"א מצד שרשו בבחי' התווה שקדם לתיקון כמ"ש והאר"ץ היתה תוה"ו כו' וכנ"ל, וע"כ אחורר למע"ב שהוא חומר הגוף דאדה"ר שרשו למעלה מקדם דמע"ב שהוא מ"ש ויפח כו'. ובוה יתורץ דגם שכל דור אד"ם נק' משפיע לארץ שלוקח משם מ"מ באמת נהפוך הוא שהארץ הוא בחי' משפיע כי חומר גופו שמעפר יסודו ואל עפר ישוב מעלה לנה"א בכל דור ודור, וזהו דור הולך בעילוי כו' ע"י הארץ ודור בא לתקן הארץ אבל הארץ לעולם עומדת בלי שינוי כי הכל מקבלי' ממנה אעפ"י שהיא קיבלה מהכל וד"ל.

ולהבין בתוס' ביאור הנה באמת מ"ש והארץ לעולם עומדת בא להורות ב' מעלת דארץ על דורות, א' כפשוטו שהארץ קיומה לעד ועומדת לעולם ודור חלף והלך ודור אחר בא וגם הוא חולף ועובר וכל הדורות חלפו ועברו והארץ נשארת בקיומה לעולם, והב' להורות שהארץ כוללת הכל אחר שכולם חלפו ועברו עלי' וסובלת כולם ונשארת במציאותה הקדום נמצא מקבלת כל שינויים מדור לדור והיא לא תשתנה (ודוגמא לזה ממ"ש במ"א

בלבו של אדם . . . ב' חללי': ראה זהר משפטים קו, רע"ב. מאמרי אדה"א דברים ח"ג ע' תתקיו. וש"נ.
 ד"ה בכ"ה בכסליו מכ"ק אדה"א (קה"ת תשמ"ט) ס"ע 14 ואילך. וש"נ.
 ואלו תשוקתו ואתה תמשל בו: בראשית ד, ז.
 והמוח שליט על הלב: ראה זהר פינתס רכד, סע"א. תניא פי"ב. מאמרי אדה"א דברים ח"ב ע' תצ. וש"נ.
 ח"ג ע' תשמ. וש"נ. עטרת ראש שער ר"ה ע' 38.
 נכנס בו רוח שטו' או יחטא: ראה סוטה ג, א.
 טוביים השניים: קהלת ד, ט.
 בכל לבבך . . . בשני יצריך: ואתחנו ו, ה. ראה ספרי שם. ברכות נד, א (במשנה).
 שטוב מאד זה יצה"ר: בראשית א, לא. ראה בראשית רבא פ"ט, י. מאמרי אדה"א שמות ח"ב ע' תיג.
 וש"נ.
 שו"ה ולהבין: ע"כ נמצא בגוכתי"ק.

בענין האתרוג שדר באילנו משנה לשנה שזהו ג"כ בחי' מל' שמקבלת מהכל כארץ והיינו כמו שינויים דקור וחום שבשנה שדר באילנו שהוא בחי' ז"א כו' ומזה יובן כאן בדוגמא) ושרש הדברים כמ"ש במ"א ע"פ כל הנחלים הולכים אל הים והים איננו מלא מחם דזה מורה ענין יתרון מעלת המקבל מן המשפיע א' שהמקבל לא נתמלא מן השפע וכמ"כ מ"ש ארץ לא שבעה מים וידוע דים וארץ ב' מיני מקבלים והן ב' ההי"ן ה' עילאה עלמא דאתכסי' וה' תתאה עלמא דאתגלי' (רחל ולא וזהו מ"ש יקוו המים, אך מ"ש ולמקוה המים קרא ימים שהן הנחלים הנ"ל ע"ז א' לרוקע הארץ על המים ונמצא יש מים למעלה מארץ כמו ארץ לא שבעה מים ונק' מים עליונים ויש מים למטה מארץ כמ"ש לרוקע כו' וד"ל), ומזה יובן גם בענין קבלת המקבל כמה שינויים הפכים מן המשפיעים הרבים והיא לא תשתנה כמו הארץ שמקבלת בכל דור ודור שינוי אופן שפע מיוחד מע"ס דאצ"י לבי"ע מחס' או מגבו, ודרך כלל ו' אלפי שנין הן ו' מדות חגית נה"י ובכל אלף שנה יש אלף מדרגות וכל שנה כלולה משט"ה יום כו' וכל יום נמשך אור ושפע חדשה מ"ק העליונים כמ"ש מחדש בכל יום מע"ב והכל נמשך בארץ דוקא כמ"ש כימי השמים על הארץ ונק' ימי הארץ כמו עוד כל ימי הארץ קיץ וכו', וכן כי צל ימינו עלי ארץ כו', וכל פרטי השינויים האלה הנמשכים בארץ אין עושים שינוי בארץ כלל אעפ"י שמקבלי' וסובלים כל השינויים וכולן חלפו ועברו עלי' נשאת במציאותה הקדום והיא לא תשתנה שזה מעלה הב' הנ"ל, והיינו לפי שיש בה בחי' כוללת מכולם ביחד ולמעלה מהם שהרי ארץ לא שבעה מים וכן הנחלים הולכים כו',

---

האתרוג שדר באילנו משנה לשנה: סוכה לה, א. ראה סידור שער הלולב רסא, ג. מאמרי אדה"א דברים ח"ד ס"ע אישיא ואילך. ושי"נ.

האתרוג . . בחי' מל': ראה תקוני זהר בהקדמה ב, ב. תייג (כט, א). תכ"א (נו, רע"ב). פרדס שער (כג) ערכי הכינויים בערכו. פרי עץ חיים שער (כט) הלולב פ"ג. וראה שם פ"א.ב. ספר המאמרים עטרת' ע' כד ואילך.

שדר באילנו . . ז"א: ראה גם תקוני זהר תכ"א (ס, א). סידור שם רסא, ד. כל הנחלים הולכים אל הים: קהלת א, ז. ראה גם מאמרי אדה"א שמות ח"ב ע' תסב. ארץ לא שבעה מים: משלי ל, טז. ראה מאמרי אדה"א שם. ושי"נ.

דים וארץ . . עלמא דאתכסי' . . דאתגלי': ראה תורת חיים בשלח ס"ע רכו ואילך. מאמרי אדה"א שמות ח"א ע' חצר. ושי"נ.

עלמא דאתכסי' . . דאתגלי' (רחל ולא): ראה זהר (סתרי תורה) ויצא קנב, א. עץ חיים שער (כג) מוחז דצלם פ"ד.

יקוו המים . . ולמקוה המים קרא ימים . . לרוקע הארץ על המים: בראשית א, ט. י. תהלים קלו, ו. ו' אלפי שנין הן ו' מדות: ראה מאמרי אדה"א דברים ח"א ע' רז ואילך. ושי"נ. שנה כלולה משט"ה יום: ראה מאמרי אדה"א שמות ח"א ע' קא ואילך. ושי"נ.

מחדש בכל יום מע"ב . . כימי השמים על הארץ: ע"פ ברכת יוצר. עקב יא, כא. עוד כל ימי הארץ קיץ: נח ח, כב [בדילוג]. ושם: וקיץ – ראה מאמרי אדה"א נביאים וכתובים ע' קכט].

כי צל ימינו עלי ארץ: איוב ח, ט. לעיל ע' 6 כתי"י זה כי צל. אבל בגזכתי"ק שם: כצל. ועפ"ז אולי גם כאן צ"ל: כצל.

שמוזה הוראה גמורה על יתרון מעלת המקבל על המשפיע ע"כ בכח המקבל לסבול כל ההפכים והשינויים, דהכל ענין א' והא בהא תלי', והיינו ג"כ פ"י הא' כפשוטו דארץ לעולם עומדת בקיומה וכל הדורות חלפו כו' שהרי אין קיום לאור ושפע דמשפיע רק לשעתו ויומו או לשנה עד דור שלם שהוא ע' שנה ואחר כלות שפעו ממקור חוצבו בע"ס דאבי"ע חלף והלך לו לשרשו ואחריו יבא דור אחר וגם הוא חלף והארץ כו' וד"ל. ורא"י מארץ הלזו הגשמי' דסובלת כמה שינוים דקור וחום ומקבלת מהכל כמו תבואות חום שמש וגרש ירחים ב' הפכים וכמו אין לך עשב שאין לו מזל וריבוי המזלות הפכים והכל בארץ, וכן אקלימי הארץ מגדלת חכמים וטפשים טו"ר ב' הפכים וכמו תוצא הארץ וכל א' למינהו יצא כי הרי הכל הי' מן העפר בריבוי אופנים הפכים לפי שכוללת הכל כא' בבחי' היולי שבה והמשפיע בה אינו רק שמוציא הכח ההעלם שבה לגילוי כו', וכן במ"ד ומ"נ דדכר ונוק' הרי נא' אשה כי תזריע דוקא רק שהמ"ד פועל יציאת התולדה מהעלם כח היולי שבמ"ן ולכך א' בינה יתירה נתנה באשה מבאיש (וכמו"כ א"ח עט"ב נקבה תסובב גבר שכל אלה מגדילים מעלת המקבל על המשפיע וכמו"כ ענין והארץ לעולם עומדת).

ולמעלה בעולם הנאצל יובן ג"כ מכל הנ"ל שבחי' ארץ העליונה לעולם עומדת ודור הולך כו' היינו בחי' הארות והמשכות עליונות דימי הארץ העליונה שנמשכים מעצמות המאציל ונק' ימי עולם הנאצל ושנים קדמוניות כנ"ל), והיינו כמו שאנו רואים בציור הקוין דג' הקוין חח"ן ודתי"י ובג"ה מאירים במל' שעומדת למטה מהם לקבל מהם אך מאחר שסובלת ומקבל' מג' הפכים מורה ששרשה גבוה מהם והיינו בפנימיות הכתר שנק' כשב"כ טרם שנחלק לג' קוין שזה רק מח"ס כידוע והיינו ארץ לא כו' וכל הנחלים כו' משום דנעוץ תחלתן בסופן וסופן בתחלתן וכידוע דכתר מל' איהו

תבואות חום השמש: ראה גם תורת חיים נח עא, ד.

וגרש ירחים: ראה ברכה לג, יד וברש"י שם.

אין לך עשב שאין לו מזל: ראה בראשית רבא פ"י, ו. הנסמן במאמרי אדה"א דברים ח"ג ע' תתמח.

הארץ מגדלת חכמים וטפשים: כ"ה בכ"מ – ראה הנסמן במאמרי אדה"א ויקרא ח"ב ע' תרלד. נביאים

וכתובים ע' קכח.

תוצא הארץ וכל א' למינהו יצא: ראה בראשית א, יב. כד.

אשה כי תזריע: תזריע יב, ב. ראה מאמרי אדה"א ויקרא ח"ב ע' תר. ושי"נ. שמות ח"ב ע' שפכ וע' תא.

דברים ח"ד ע' איתנא. ושי"נ.

בינה יתירה נתנה באשה: ראה נדה מה, ב. מאמרי אדה"א בראשית ע' יט. שמות ח"א ע' סה ובהנסמן

שם ובריש המאמר שם.

א"ח עט"ב נקבה תסובב גבר: משלי יב, ד. ירמ"י לא, כא. ראה מאמרי אדה"א נביאים וכתובים ע' קכה.

ונק' ימי עולם... ושנים קדמוניות כנ"ל): לעיל ע' 7. ואולי התחלת החצעי"ג הוא קודם תיבת "ונק'".

דג' הקוין חח"ן ודתי"י ובג"ה: ראה זהר (רע"א מהימנא) בהעלותך קנג, ב. פרדס שער (1) סדר עמידתן

פ"א מאמרי אדה"א בראשית ע' ריה.

דכתר מל' איהו כתיב [כתר עליון]: ראה תקוני זהר בהקדמה יו, א. מאמרי אדה"א נביאים וכתובים ע"ג. ושי"נ.

כת"ע כו', וזהו הטעם דארץ לעולם עומדת בבחי' נצחיות דא"ס עצמו שבכתר דכתר וכמו לעיל דכתי' ימלוך לעולם ועד וכידוע בענין דוד מ"י חי וקיים לעד כו' וד"ל (ומ"ש דבר צוה לאלף דור אם דור הוא ע' שנה הרי ע' אלף שנה וכל ימי עולם ז' אלפים, אלא שמטה של ז' שנים נק' דור בפרט ואלף שמטות הרי ז' אלפים שנים אך ימי שנתינו בהם נעשה ע' שנה ולפמ"ש בס' התמונה דז' אלפים נק' שמטה וי' שמטות כאלה הוי ע' אלף שנה.

ולפי כל הנ"ל יובן יותר ענין הנ"ל בפ"י אנכי עשיתי ארץ כו' דשרש התהוות הארץ מאנכי ממש ואדם עלי' בראתי לתקן הארץ דעשי' זו דארץ קדמה לבריאה דאדם עלי' שהרי האדם מעפר הארץ יסודו כו'. ויובן זה בענין הנשמה והגוף כנ"ל בענין אחור וקדם צרתני דהנה מבואר למעלה בפ"י טובים השנים כו' דיצה"ר עוזר ליצ"ט כאשר נכנע לבו וישוב בתשו' ימשיך תוס' כח ועוז לנשמה כו', ויובן מזה דס"ר נשמות המסתעפים לרבבות אלפים עד ימות המשי כולן בעפר א' יסודם ששם קטן וגדול שוים כי אל העפר ישוב מפני שמעפר לוקח, וכל דור הולך היינו מן הנשמות כי הרוח תשוב לאלקים אשר נתנה שזה שכ' ויפח כו' אבל גופו לעפר הכל שוין בזה, ודור נשמות באו בגופים וגם הוא הולך אך הארץ לעולם כו' היינו בחי' עפר יסודם אשר תיקנו בכל דור ע' שנה לברר ולהפך חשוכא לנהורא כו' בתשובה ומע"ט בעוה"ז הגם שעברו וחלפו הנשמות כ"א לשרשה ונשאר רק רושם שלו בגוף בעפר הוא העומד לתחה"מ ליתן כח ועוז לנשמתם שיומשך לגופים שהכלי ימשיך האור אליו כחומר מוכן לצורה שיומשך הצורה אליו כמ"ש במ"א וכך תחה"מ הגופים יבראו תחלה בעצמות ועור ובשר שקדמה לרוח שנמשך בהם בעצמות שהחי' יחזקאל כו', וכי"ז מטעם הנ"ל בענין והארץ לעולם כו' שכל דורות שחלפו ובאו לגופים שלהם שבארץ מצד יתרון מעלת המקבל על המשפיע ע"כ ע"י תשובה שבלב בחלל השמאלי דוקא עוזר ומושיע לנשמות אלקי' שאם יפול הטפל יקימנו, וכן יש להיפוך שע"י הנשמות יעלה חומר הגוף שאם יפול הגוף יקימנו

ימלוך לעולם ועד: בשלח טו, יח. ראה גם לקמן ע' 26. מאדה"ז נביאים ע' סט וע' עו. בהערה הכאה.
דוד מ"י חי וקיים לעד: ראה ראש השנה כה, א. נוסח קידוש לבנה. עטרת ראש שער ר"ה ע' ח. מאמרי אדה"א דברים ח"ג ע' תתכב.
דבר צוה לאלף דור: תהלים קה, ח. דברי הימים"א טז, טו.
דור הוא ע' שנה: ראה לעיל ע' 6.
ימי עולם ז' אלפים: ראה ראש השנה לא, א.
ולפמ"ש בס' התמונה . . שנה [כנצ"ל: שנה]: ראה תורה אור שמות נא, ד. וש"נ.
כנ"ל בענין אחור וקדם . . בפ"י טובים השנים: לעיל ע' 10.
דס"ר נשמות: ראה תניא פל"ז. מאמרי אדה"א קונטרסים ע' שלט. וש"נ.
כי הרוח תשוב לאלקים: ע"פ קהלת יב, ז.
הנשמות . . רושם שלו בגוף בעפר: ראה מאמרי אדה"א דברים ח"א ע' שכג וע' שכז.
בעצמות שהחי' יחזקאל: ראה יחזקאל פל"ז. בהערה שלפניו.

הנשמה ע"י הארת אור האלקי בחלל הימני כנ"ל, וז"ש טובים השנים דוקא כחבור התחלה בסוף והיו לאחדים מבלי ימצא בהם ראש וסוף מאחר שזה עוזר לזה ויש בזה מה שאין בזה ושניהם כא' טובים כו' וז"ש בכל לבבך בשני יצריך דוקא וד"ל.

ובכל הנ"ל יובן פי' זה הפסוק דור לדור ישבח מעשיך דקאי בדור הולך ודור בא כנ"ל שכל דור העולה והולך לו למעלה ישבח מעשיך ודור חדש הבא ונמשך אחריו ישבח מעשיך הרי כן יתחדש שבחי מעשיך מכל דור לדור בין בעלי' ובין בירידה, דהנה מבואר למעלה בפי' קורא הדורות כו' שהן נק' משפיעים לארץ ואמנם בירידתן למטה הן משבחים בשבחו ש"מ רק מאשר נעשה בארץ דוקא שהוא בחי' המל' שנק' מעשיך בכלל כי כל התהוות בריאה בפ"מ הכל ה' מן העפר הארץ כמו תוצא הארץ כו' ולמעלה הוא מ"ש הארץ הדום רגלי בחי' מל' כח הפועל בנפעל לבד ונק' אל אדון על כל המעשים וכידוע (וכמו נשמת משה ודוד שהי' שרשם מחכ' ומל' דאצי' ונשמת אברהם יצחק ויעקב מחג"ת דאצי' וכה"ג נשמות זולתם כנשמת אלי' שא' אשר עמדתי לפניו באצי' ובירידתם למטה בגופים גשמי' היו השגות אלקות שלהם בגדולת ה' במעשה בלבד כמו גדולת ה' שמשבח דוד בברכי נפשי ובפסד"ז שהוא רק במעשה שמים וארץ וכל אשר בהם וכל צבאם לבד ולכאורה זהו ירידה גדולה לנשמות כאלה כמו מאיגרא רמה כו' אך באמת עלי' גדולה נתעלו יותר ע"י זה מכמו שהיו דבוקים וקשורים בשרשם באצי', וראי' ברורה לזה ממ"ש אתה הראת לדעת גם בכל ניצוץ מישראל שלזה ירידת הנשמות בגוף לדעת כי ה' הוא האלקים בחי' יחוד זו"ג קוב"ה ושכינתו לבד, ולכאורה הי' לנשמות אלקות בעודם עומדות לפני ה' כנשמת אלי' ומשה ודוד וכה"ג השגת יחודים עליונים ביתר שאת היינו יחוד הוי' אלקי' כמו שהוא באצי' ויחוד או"א וע"י וא"א כו', וגם כל ניצוץ בשרשו רואה ומשיג למעלה בעצם אלקות בלי לבוש והסתר כלל ובירידתה למטה מתלבש בלבוש שק, דהשגת שכל אלקי מלוכש בשכל

מבלי ימצא בהם ראש וסוף: ראה קהלת ג, יא.

מל' .. אל אדון על כל המעשים: נוסח ברכת יוצר דשבת. ראה פרי עץ חיים שער (יח) השבת פ"ט. ומקבילו בשער הכוונות ענין שחרית של שבת.

נשמח משה .. מחכ': ראה לקוטי שיחות שמות כרך ו ע' 244 ואילך.

נשמת .. ודוד .. ומל' דאצי': ראה מאמרי אדה"א דברים ח"ג ע' תתקט. וש"נ.

ונשמת אברהם .. מחג"ת דאצי': ראה מאמרי אדה"א שמות ח"א ס"ע לד ואילך. וש"נ. נביאים וכתובים ס"ע תסה.

אלי' שא' אשר עמדתי לפניו באצי': מלכ"ס יז, א. ראה ספר המאמרים תקס"ה ח"ב ע' תתכד.

השגות .. בגדולת ה' במעשה .. בברכי נפשי: ראה גם מאמרי אדה"א נביאים וכתובים ע' פד.

מאיגרא רמה: ראה חגיגה ה, ב.

אתה הראת לדעת .. כי ה' הוא האלקים: ואתחננו ד, לה.

שור"ה הוא — לנשמות אלקות: אוצ"ל: לנשמות השגות אלקות.

אנושי והתפעלות או"ר אלקית מורכב בהתפעלות לב בשר כו' ואיך אפשר שיהי' עי"ו יתרון מעלה, אך ורק משום דהיא דוקא הנותנת שיש יתרון מעלה בבחי' המל' סוף הכל שמקבלת מג' קוין דאצ"י מצד שרשה בתחלת הכל שהוא עצמות אא"ס שבכת"ר כנ"ל באורך, ע"כ בירידת נשמות הגבוהים מאצ"י למטה ויתפעלו מאשר משיגים כל אשר ה' עשה מאין ליש ממש יותר גבוה מהשגתם באצ"י ממש, ולכך אתה הראת למטה ירידה צורך עלי' בכל נשמה לפי ערכה וגם נשמת משה נתעלי' ברום המעלות ע"י שהיתה בגוף ונתפעל מגדולת ה' שבמע"ב בפ"מ דוקא וד"ל. וכ"ז מפני שאא"ס למטה עד אין תכלית ממש כמו שהוא למעלה עד א"ק כי נעוץ תחלתו בסופן וסופן כו' ע"כ מכת הסוף שאין שיעור להתפשטותו בשפע האלקית למטה בעולמות מזה דוקא יבואו הנשמות בעלותם למעלה למקור חוצבם למעלה מעלה בעילוי אחר עילוי בעצמות אא"ס עד אין קץ, וז"ש וקדושים בכל יום יהללוך בכל יום ויום יהללוך נשמות הגבוהות כנשמת משה ואבות וכה"ג בצד"ג שבכל דור ודור שעלו למעלה אחרי ימי שנתייהם בגופים דוקא יהללוך סלה בלי הפסק בעילוי אחר עילוי בלי שיעור כלל ודוקא רק מאשר נתפעלו בשבחו ש"מ כהיותם בגופים רק מאשר עשה ה' בפ"מ בשבחי בפסד"ז וכה"ג וד"ל.

וז"הו ישבח מעשיך דוקא, וישבח ג"כ ל' תיקון שמתקן למעשיך והוא להיות כמ"ש ואדם עלי' בראתי לתקן הארץ בעה"ד טו"ר בכל יום ויום כי צל ימינו עלי ארץ שהנשמות אלקי' בגוף דנוג"ה מורכב ד' יסודות גשמי' ואוכל מתבואות הארץ ופירותיה ומברך לה' עלי', מעלה לה' אותם, וכל הנהגה מעוה"ז בלא ברכה מעל כו', וכן בק' ברכות שבכל יום ובכל מצות מעשיות וסו"מ בזה העולם בזה מברר ומבדיל טו"ר שבארץ כו', והיינו ישבח מעשיך שמתקן כמו אשר ברא לעשות לתקן והוא ע"י האדם (בחי' מ"ה שמברר לב"ן כידוע), וזהו דור בא לתקן הארץ וגם הוא הולך אחר כלות תיקונו ודור אחר בא אחריו, ואמנם בחי' תיקון שמתקן כל דור וכל שנה ויום נק' שבח שמשבח

שאא"ס למטה . . למעלה עד א"ק: נסמן לקמן ע' 20.

וקדושים בכל יום . . יהללוך סלה בלי הפסק: ברכת אתה קדוש. עירובין נד, א. ראה מאמרי אדה"א שמות ח"ב ע' שיח. ויקרא ח"ב ע' תרעג. ושי"נ. דברים ח"א ע' עא. ושי"נ. נביאים וכתובים ע' תסו. לקמן ע' 28. וישבח . . ל' תיקון: ראה גם סידור שחרית כאן מז, ב. פירוש המלות כאן (קטו, ד).

כי צל ימינו: נסמן לעיל ע' 11.

וכל הנהגה מעוה"ז בלא ברכה מעל: ברכות לה, סע"א.

בק' ברכות שבכל יום: מנחות מג, ב.

אשר ברא לעשות לתקן: בראשית ב, ג (בהשמטת השם). ראה בראשית רבא פ"א, ו ובפרש"י שם. הנסמן במאמרי אדה"א ויקרא ח"ב ע' תתסח. דברים ח"ד ע' א"ט. ספר המאמרים תרצ"ז ע' 214.

האדם . . מ"ה: ראה לעיל ע' 7.

מ"ה שמברר לב"ן: ראה עץ חיים שער (ה) טנת"א פ"א. מאמרי אדה"א דברים ח"א ע' ה. ושי"נ. ח"ב ע' תקעג ואילך. ח"ד ע' אריג ואילך.

לארץ הנק' מעשיך כמו תיקון השדה שנק' שבח, ויש בזה ב' אופנים א' בעלי' שהוא אחר כלות הבירורים בכל תיקונים של זה הדור בזה העולם שעולה ומעלה אח"כ למעלה כל פרי טוב העלאת הניצוצות למעלה מעלה שנפל מעולם התהו שזהו למעלה מן דור זה המברר ומתקן שנמצא נתתקן דור זה המברר עי"ז כנ"ל בדוגמא בנשמות גבוהות שבעוה"ז שנתעלו למעלה יותר עי"ז והיינו דור הולך והב' דור בא לתקן ולשבח כנ"ל. ונמצא בין בעלי' ובין בירידה נשבתו מעשיך רק שבעלי' השבח הוא לאחר הבירור שישבתו למעלה ויעלו עי"ז ובירידה השבח לה' הארץ ומלואה מכל אשר עשה שמשבח זה יעלו ויתקנו לעה"ד טו"ר שבארץ געוץ תחלתן בסופן דוקא כנ"ל בענין והארץ לעולם עומדת וד"ל.

ועוד יתפרש זה הפסוק באופן אחר בהיות לפי כל הנ"ל בדור הולך כל הנשמות נמשך מאור זרוע לצדיק עליון בחי' יסוד לארץ בחי' המל' וכמש"ל בענין אחר וקדם כו', אך יש פי' להיפוך דארץ הוא בחי' המל' מקור כל הנשמות דוקא וע"ד שאמרז"ל אין ב"ד בא עד שיכלו הנשמות מן האוצר ששמו גוף והיינו דור הולך ובא הכל מן האוצר זה ששמו גוף והארץ לעולם עומדת וגם באלף הו' אחר תחה"מ דכתיב יחינו מיומים ביום השלישי יקימנו ונחי' לפניו נשמות בגופים קדושים שלא מאב ואם (ותחה"מ היינו יחינו מיומים חוי"ב ויום הג' הוא בחי' הכתר בכלל נשמות הללו הכל מן האוצר הזה והוא בחי' ארץ עילאה דאפיקת תולדין לאין שיעור ונק' נשמות חדשות שלא מאור הזרוע למעלה כלל ונק' ארץ חפץ ע"כ הגוף שוה לנשמה ולא כחומר המלאך, ויהי' למעלה מתחה"מ מעפר הארץ שיש בהם רושם מאור הזרוע שיקיצו שוכני עפר והגופים מעו"ב ליפול בהם עבודה והנער בן ק' שנה ימות כי זהו בימוה"מ שנא' ועמדו זרים כו' שיהי' כמו קודם חטא אדה"ר בעוה"ז לבד, אבל לעוה"ב יחיו חיי עולם שהוא בחי' עה"ח ממש וזהו ונחי' לפניו והיינו לעולם עומדת וד"ל. וזהו דור לדור ישבח מעשיך היינו דור הולך ודור בא

לה' הארץ ומלואה: תהלים כד, א.

אין ב"ד בא .. האוצר ששמו גוף: ראה עבודה זרה ה, א וברש"י ותוס' שם. מאמרי אדה"א ויקרא ח"א ע' עז. וש"נ. ספר המאמרים תקס"ה ח"ב ע' תשעה. לקוטי שיחות י"ט כסלו כרך ה' ע' 434 בהערה (נדפס גם באגרות קודש מכ"ק אדמו"ר שליט"א ח"ח ע' מח).

באלף הו' אחר תחה"מ: ראה מאמרי אדה"א נביאים וכתובים ע' תסט.

יחינו מיומים .. חוי"ב: הושע ה, ב. ראה גם מאמרי אדה"א שמות ח"ב ע' תנה. וש"נ.

ארץ עילאה דאפיקת תולדין: ראה זהר בהקדמה יב, א. בראשית מה, א.

שוה שיקיצו — מעו"ב: מעור ובשר.

והנער בן ק' שנה ימות: ישעי' סה, כ (ושם: כי הנער).

בימוה"מ .. כמו קודם חטא אדה"ר: ראה תורת חיים בראשית לב, ד ואלף.

ועמדו זרים: ישעי' סא, ה.

שנמשך מאוצר הנשמות ומבררים לרפ"ח ניצוצות שנפלו בארץ בכל זמן בכל ו' אלפי שנים דהוי עלמא כולם ישבחו מעשיך כנ"ל, ועכ"ז הארץ לעולם עומדת והוא בעוה"ב שיחיו חיי עולם שלמעלה מן הזמן ולכך אין בארץ שינוי כלל מן התחלפות הדורות בזמן דו' אלפי שנים כי שרשם בעצמות אא"ס שלמעלה מהזמן לגמרי ולכך יחיו חיי עולם כמ"ש ונחיו לפניו כנ"ל.

ואין פי' זה מתיישב לנכון דעיקר כוונת הענין מורה על שבח שישבחו דור לדור ולא מה שהארץ לעולם עומדת, ובאמת נהפוך הוא שהרי העוה"ב נברא הוא ג"כ מאין ליש כמ"ש להנחיל אוהבי יש והוא ב' כמ"ש ב"ה ה' צור עולמים בה' עוה"ז וב' עוה"ב והרי משנה מפורשת שיש להם חלק לעוה"ב והיינו משום שנק' צדיקים בתו"מ וא' העוה"ב אין בו אכילה רק צדיקים יושבים היינו שצדיקים שהיו עוסקים בתו"מ בגופים חומרי' בעוה"ז דוקא שמזה נעשה העוה"ב ושכר מצוה בעוה"ז יהי' בעוה"ב כמ"ש ולמחר לקבל שכרם, מכ"ז מובן שמזה שישבחו דור ודור בעבודתם בכל יום בתפלה ותו"מ לברר ולתקן דסוף מעשה עלה במח' תחלה דנעוץ תחלתו כו' מזה יהי' העוה"ב דוקא וזה עיקר הכוונה שמשבחים מעשיך בכל דור ע"כ וגבורותיך יגידו לעוה"ב כו', ומ"ש ונחיו לפניו היינו מצד מעשה הטוב בעוה"ז דאפי' פושעי ישראל מלאים מצות כו' ויש לו חלק לעוה"ב, ולפי"ז איך יתכן ל' חיי עולם בעוה"ב אחר שאינו רק שכר לצדיקים שיראו אור חיי עולם כמ"ש ואמר ביום ההוא הנה אלקיניו זה קוינו כו' הרי אינו רק אלף שנה לבד וע"ז א' כי אלף שנה בעיניך כיום אתמול כו' וכמ"ש ואין זולתך לחיי העוה"ב כו' מאחר שכיו"ד נברא כו', אך מה שנק' יום שכולו טוב יום שכולו ארוך ונק' שבת שבתון מנוחה לחיי העולמים כידוע משמע דנצחי הוא וכענין והארץ לעולם כו' וכמ"ש אלה לחיי עולם ממש

לרפ"ח ניצוצות: ראה עץ חיים שער (יה) רפ"ח ניצוצין פ"ב. אגרות קודש מכ"ק אדמו"ר שליט"א ח"ב ע' כא. וש"נ. מאמרי אדה"א דברים ח"ד ע' איקעד. וש"נ.
להנחיל אוהבי יש... ב"ה ה' צור עולמים... וב' עוה"ב: משלי ח, כא. ישעי' כו, ד. מנחות כט, ב.
משנה מפורשת... העוה"ב אין בו אכילה: סנהדרין ר"פ חלק (צ, א). ברכות יו, א.
בתו"מ... שמזה נעשה העוה"ב: ראה גם מאמרי אדה"א בראשית ע' שצב. וש"נ. קונטרסים ע' רנא. וש"נ.

ולמחר לקבל שכרם: עירובין כב, א.
פושעי ישראל מלאים מצות: עירובין יט, א.
ואמר ביום ההוא הנה אלקיניו זה קוינו: ישעי' כה, ט.
כי אלף שנה: תהלים צ, ד [ושם: שנים – ראה לקמן ע' 28. מאמרי אדה"א שמות ח"א ע' ריה. וש"נ.
נביאים וכתובים ע' שצח].

ואין זולתך לחיי העוה"ב: ע"פ ברכת יוצר לשבת.
יום שכולו טוב: נוסח הרחמן (שבברכת המזון) ליום טוב.
יום שכולו ארוך: ראה קדושין לט, ב. הנסמן במאמרי אדה"א דברים ח"ג ע' תתלא.
שבת שבתון מנוחה לחיי העולמים: ראה סוף מס' תמיד.
אלה לחיי עולם: דניאל יב, ב.

ומשמעות הגמ' ו' אלפי שנין הוי עלמא וחד חרוב משמע דאינו נצחי ומשמעות הפ' בדניאל ועיי' יתיב כו' מוכן דנצחי הוא וכן הוא אמת.

וגבורותיך יגידו, הנה בפי גבורותיך יש שני אופנים הפכים והן ענין א' ממש. בהיות שיש שני פי' בגבורות א' כפשוטו גבו' ממש שהוא תוקף הכח ועוז בתגבורת גדולה כגבורת הגבור כארי ויותר מזה ובכ"מ שנו' גבורה פשוטו רק תוקף כח דוקא כמ"ש מי ימלל גבורות ה' כו', אך מאמרז"ל והגבור הן הן גבורותיו כמה שמאריך אפו למרקדים בהיכלו והוא שותק וכמ"ש טוב ארך אפים מגבור כו' זהו גב"ו' שבגב"ו' וכמו שאמרו איזהו גבור הכובש את יצרו שהוא מושל ברוחו בגבו' נק' גבור להיותו מגבורת הנפש למשול ברוחו וכן להאריך אפו נגד עוכרי רצונו ומכעיסיו ושותק להם כנ"ל. וביאור הדברים הנה בבחי' גבו' שהוא התוקף, והחוזק יש ב' קוין ימין ושמאל שנק' חו"ג חסד שבגבו' הוא המורה גילוי התפשטות התוקף והעוז לחוץ ממנו דוקא כמו גבורת הגבור בגילוי רב כחו למלחמה וניצוח או לשאת משא שזהו הנק' כח חזק בגילוי, וכך למעלה כתי' גדול אדונינו ורב כח כו' וכן א' שדי כו' מצאנוהו שגי'א כח ונק' גבורות ה' ברוב עוז וכח גדול הבא בגילוי ממש וכמו קול ה' בכח ונק' חסד שבגבו' עליונה הבאה בגילוי המשכה למטה מעולם לעולם (וכמו כי גבר עלינו חסדו שנק' גבו' שבחסד שהחסד בא בהתגברות כח כמו גבורות גשמים שיורדים בגבו' ברוב עוז וכח גדול בהתגברות יתירה והכל א' כמש"ת) והוא אתה גבור לעולם ה' וכו' ונו' בה גבורות גשמים ותחה"מ ואם ה' פי' גבו' זו ענין צמצום מה שייך לגשמים כאן שהן ברכה ומכ"ש תחה"מ, אלא מפני שגשמים בגבו' בא' והוא מבחי' תוקף כח העליון הנק' גבו' עילאה (כידוע דגבו' גימ' רי"ו שהן ג"פ ע"ב דחסד וארי' בקו הימין גימ' גבורה

ו' אלפי שנין: ראש השנה לא, א. נסמן לקמן ע' 27.

ועיי' יתיב: דניאל ז, ט.

מי ימלל גבורות ה': תהלים קו, ב.

והגבור הן הן גבורותיו... למרקדים בהיכלו: ראה יומא טט, ב.

טוב ארך אפים מגבור: משלי טז, לב. ראה לקמן ע' 24.

איזהו גבור הכובש את יצרו: אבות רפ"ד. ראה לקמן ע' 21. מאמרי אדה"א נביאים וכתובים ע' רסו.

תורת חיים בראשית יב, א.

גדול אדונינו ורב כח... שדי כו' מצאנוהו שגי'א כח: תהלים קמו, ה. איוב לו, כג.

קול ה' בכח... כי גבר עלינו חסדו: תהלים כט, ד. קו, ב.

גבורות גשמים שיורדים בגבו'... אתה גבור לעולם ה': תענית ב, א. תפלת העמידה. ראה מאמרי אדה"א

דברים ח"ד ע' איתכה. ושי"נ.

דגבו' גימ' רי"ו: ראה תקוני זהר תכ"ב (סו, ב). לקוטי תורה להאריז"ל פ' וירא עה"פ ויקרא אברהם (כב),

יד. פרי עץ חיים שער (כה) תפלות ר"ה פ"ז.

וארי' בקו הימין: ראה יחזקאל א, י.

וארי'... גימ' גבורה: ראה פ"י הראב"ד לספר יצירה פ"א, מ"ב. מאמרי אדה"א בראשית ע' תקלג.

במדבר ח"ג ע' תתקנ. דברים ח"ג ע' אל. ושי"נ.

וגבורות ה' גבו' עילאה ותתאה ב' פעמים רי"ו גימט' תב"ל וכמ"ש משחקת בתב"ל ארצו כמ"ש במ"א). וזהו בחי' קו הימין שבגבו' עילאה כאשר החסד הולך בתגבורת בירידת גשמים וכה"ג, וזהו אתה גבור דוקא ומוזה נמשך ריבוי כח השפע לעולם להיות מכלכל חיים בחסד שהוא שפע המזון (דשולחן בצפון דגבו' דוקא ואעפ"י שזן העולם בחסד דוקא היינו חסד שבגבו' שהוא הצמצום וההתחלקות כמשי"ת), ולפי"ז לכאורה מה שייכות להזכיר תחלה באמרו מחי' מתים כו' עד מי כמוך בעל גבורות מלך ממית ומחי'.

הענין הוא להיות ידוע בענין תחה"מ שהוא מבחי' גבו' עליונה דט"ל אורות כו' שזהו למעלה מכה החסד שבחכ' וכך כל שפע שלמעלה מכפי המדה באה מכה הגדול בעצם דהיינו בחי' גבו' עליונה כמו שהיא בעצמותה כו' וכמו סליחת עוונות ע"י בקשת משה שאמר ועתה יגדל נא כח אדני' כו' שכח אלקי זה כבר בא בתגבורת להיות החסד גובר על הדין לעשות לפני משה"ד אך שלא הי' זה ביכולת גם בכח הבא בגילוי כבר מאחר שא' יגדל נא כח אדני' כו' שזהו בא לחזק הכח שיש בו בעצם שיבא מן ההעלם העצמי לגילוי יותר מכפי מדתו ע"ד דוגמא במלך ב"ד אעפ"י שרב חסדו וטובו בא תמיד בתגבורת חזק מ"מ אם גבר החטא ועון ביותר עד שלא יכול למחול יגבר הכח הגדול שיש בעצמותו להעביר על מדותיו ולהיות חנון ורחום ביותר מכפי המדה למחול למכעיסיו ולעוברי רצונו בעוונות לכפר להם לגמרי כו', ונמצא מובן למעלה שיש כח הנעלם בעצמות אא"ס שלמעלה מעלה מבחי' הכח והגבו' המתפשטת ברוב תגבורת החסד למטה בגילוי וכמ"ש לך ה' הגדולה והגבורה, ולפי"ז למעלה גם בבחי' חסד שבגבו' הנ"ל שהוא כח חזק הבא בגילוי גדול הרי אדונינו ור"ב כ"ח או מצאנוהו שגיא כח הנ"ל היינו רב כוחו העצמי שהוא בבחי' א"ס ממש וממילא כאשר יגדל כח זה להביאו לגילוי בא ביתר מכפי המדה לאין שיעור ממש לכך א' גדול אדונינו בבחי' התפשטות כוחו העצמי למטה שנק' גדול וכן יגדל כח אד' כו' שכל גדולה בבחי' התפשטות וירידת העצם כידוע, וכן מצאנוהו בגילוי מאשר הוא בעצם שגיי"א כ"ח כו', והוא מפני

ב' פעמים רי"ו גימט' תב"ל: ראה עץ חיים שער (לד) תיקון הנוקבא פ"ב כלל כב. מאמרי אדה"א במדבר ח"ב ע' תקעב. דברים ח"א ע' יז. וש"נ. דרושי חתונה ח"ב ע' תקעו.
משחקת בתב"ל ארצו: משלי ח, לא. ראה מאמרי אדה"א במדבר ודברים שם. וש"נ.
מכלכל חיים בחסד: גוסס תפלת העמידה.
דשולחן בצפון: יומא כא, סע"ב. ראה מאמרי אדה"א דברים ח"ג ע' תשעה. וש"נ. נביאים וכתובים ע' קכב.

תחה"מ... גבו' עליונה דט"ל אורות: ישע"י כו, יט. ראה סידור שער ר"ה רלז, ב. מאמרי אדה"א דברים ח"ג ע' אילא.

ועתה יגדל נא: שלח יד, יז.
לך ה' הגדולה והגבורה: דברי הימים א כט, יא.
שויה ולפי"ז — גדול הרי: אוצ"ל: הרי גדול.

כלל הידוע דא"ס למעלה עד א"ק ולמטה עד א"ת ב' ענינים הללו שקולים בין
בחסד בין בגבורה דכמו שהוא בעצם בא לגילוי וגם בבחי' כח החזק (שנק' יד
החזקה) כמו שיש בעצם שהוא למעלה באין קץ כך יבא כחו הגדול למטה.

אך מ"ש הן הן גבורותיו וכמ"ש טוב ארך אפים מגבור ומושל ברוחו כו' שזהו
שרש בחי' צמצום שהוא בחי' גבו' שבגבו' כנ"ל הנה הוא למעלה מבחי'
חסד שבגבו' הנ"ל כי הרי מובן שכח זה להאריך אפו למכעיסיו כגוים
שמרקדים בהיכלו ושותק סבלנות גדולה כזו באה מכוחו הגדול שבעצמותו
לכבוש כעסו לגמרי מכל וכל ולא עוד אלא שמשלם לשונאיו חסד כו' כמו
במלך בוי"ד כאשר יסבול לשונאו המורד בו ולא יכעוס כלל אדרבה יאיר פנים
שוחקות לו שזהו הנק' ארך אפים ומושל ברוחו, בזה יש הרבה גבורות יותר
מגבור שלוכד עיר מפני שזה גבורות הנפש בעצמה לעמוד על נפשו שאין
גבו' המתפשטת ערך לנגדה כלל, גם רב החסד הבא בתגבורת כמו בדורו של
אנוש שהיו ניזונין בחסדו גם שעבדו ע"ז מפני שמטיב לרעים כמו לטובים אין
זה רק אפס קצהו מן עצם הגבו' לסבול למכעיסיו כמו שמרקדים כו' או
שמצירים לעמו ביותר שכל הנוגע בהם כאילו נוגע בבב"ת עיניו ממש והוא
שותק וסובל ומשפיע להם רב טוב בעוה"ז כו'. אך הנה בחי' הגדלת כוחו
הגדול שבעצמותו למחילת עוונות כנ"ל בענין יגדל נא כח אד' שבא ביתר
ממדתו הקדום ה"ז ג"כ בבחי' גבו' העצמי להיות עובר על פשע ומעביר על
מדותיו למחול ולסלוח למכעיסיו ועוברי רצונו כעוונות גדולים שנגעו עד
עצמותו אעפ"כ ה"ז כמו משל מלך בוי"ד שעומד על נפשו לבלתי השחית
עבדו שהכעיסו ולהסיר ממנו חרון אפו ולהאיר פנים לו בחסד ורחמים כו',
ואעפ"י שלכאורה ב' ענינים הללו ב' הפכים הן דבמחילת עוונות יאיר פניו
באמת עד שזדונות נעשו כזכיות ע"י ר"ר כו' וכבוש כעסו לגמרי מכל וכל
ונהפך לרחמים וענין ארך אפים לרשעים הנ"ל הוא היפך זה שהרי תכלית
שנאה שנאם בעצם וכמ"ש משלם לשונאיו כו' ואעפ"כ לענין הגבו' בעצם מכח
א' באו רק שלרשעים נק' סבלנות גדולה והשפע כמשלם לשונאיו כדי
להאכידו בעוה"ב כמ"ש במ"א ולבע"ת שיסלח ויאיר פניו אליהם חסד ורחמים
גמורים הם מפנימיות שלו וד"ל.

כלל הידוע דא"ס למעלה עד א"ק: ראה זהר חדש יתרו לד, ג. תקוני זהר ת"ט (מ, ב). סתני"ז. מאמרי
אדה"א בראשית ע' יד ואילך. ושי"נ. נביאים וכתובים ע' מו. ושי"נ. קונטרסים ע' ז וע' ת.
יד החזקה: ראה בא יג, ט.
בדורו של אנוש: ראה תורת חיים בראשית מ, ב. מאמרי אדה"א דברים ח"ד ע' א' תעז. ושי"נ.
שכל הנוגע בהם: ראה גיטין נז, א. מאמרי אדה"א נביאים וכתובים ע' שב. ושי"נ.
שזדונות נעשו כזכיות: יומא פו, ב. ראה הנסמן במאמרי אדה"א בראשית ע' סג.
משלם לשונאיו... להאכידו בעוה"ב: ואתחנן ז, י (ושם: ומשלם) וברשי" שם. ראה ביאורי הזהר חוקת צו,
ב. מאמרי אדה"א דברים ח"א ע' נב וע' סג וכהנסמן שם. אמרי בינה שער התפילין קמ, ב.

ונמצא ג' מדריגות יש, א' גבו' בעצם ונחלק לחוג' חסד שבגבו' הוא המתפשט לפנים משהו"ד לרעים כמו לטובים ונכלל בזה הזין את העולם וכו' וירידת גשמים שבאתה גבור כו', והב' גבו' שבגבו' הוא עצם כוחו החזק בא בכ' אופנים לבע"ת לסליחת עון ולרשעים לסכול אותם (וכן מצינו להיפך שצד"ג סובלים יסורים קשים בעוה"ז כדי להרבות שכרו בעוה"ב וכמו עשרה הרוגי מלוכה וכר"ע שסרקו בשרו כו' וא' זו תורה וזו שכרה השיבו שתוק כך עלה וכו' ה"ז ודאי סבלנות גדולה וגבו' גדולה היא מגבו' העצמי שישפך דם צדיקים וחסידים כמים והוא שותק וסובל כו' וכמו שסובל גוים מרקדים בהיכלו כו'), נמצא עכ"פ מובן מכל הנ"ל שיש בבחי' הגבו' ב' אופנים הפכים והן א' ממש והוא רק תוקף הכח בעצם הנא בגילוי ביותר מכפי המדה לרעים ולטובים בכ' אופנים הפכים ונק' גבו' שבגבו' וחסד שבגבו' נמשך מגבו' שבגבו' כמ"ש אתה גבור כו' וכענין יגדל נא כח אדני' הנ"ל והכל מכח א' ממש וד"ל (וזהו ענין תח"ה מגבו' דגבו' שמגדיל כחו לבא בגילוי בבחי' טלא דעי' להחיות מתים שזהו מבחי' חיי דחיין דוקא וכמ"ש כמ"א דגשמי' מחסד שבגבו' כנ"ל וד"ל).

ובכל הנ"ל יובן ענין וגבורותיך יגידו שיש בזה ב' מיני גבו' הנ"ל שהן הפכי' והן א' ממש כנ"ל, ותחלה יש להקדים טעם ענין סמיכת זה למ"ש דור לדור ישבח מעשיך כו', ועוד י"ל דלכאורה פסוק זה סותר למ"ש מי ימלל גבו' ה' שלא יוכלו לבא לגילוי בדיבור וכאן או' וגבורותיך יגידו בדיבור, דהנה מבואר למעלה בענין גבו' העצמי' שהוא למשול ברוחו ולכאורה איך יובן זה למעלה במה שיכבוש כעסו שזהו שיעמוד על נפשו וימשול בה הרי אין לו גוף ולא דמות כו' (ומ"ש יהי רצון מלפניך שיכבשו רחמיך את כעסך הרי הרחמים הכובשים ומאין יש כח זה לרחמים אין זה רק מפני שהוא ארך אפים כנ"ל, ויובן זה מענין בע"ת האמיתי שגורם התעוררות י"ג מדה"ר להיות עובר על פניו כו' בהגדלת כוחו העצמי הנ"ל והוא כמאמר איזהו גבור הכובש את יצרו הנה היצר בוער בו בעצם נקודת תאוות נפשו עד כלותו ממש כמו מעשה בא' שהעלה בליבו טינא עד שחלה למות וכמעשה דנתן צוציתא ששב

עשרה הרוגי מלוכה: ראה פיוט אלה אזכרה (במוסף ליוהכ"פ).

וכר"ע... זו תורה... שחזק כך עלה: ראה ברכות סא, ב. מנחות כט, ב. מאמרי אדה"א נביאים וכתובים

ע' תפג. ושי"ג.

וכמ"ש כמ"א דגשמי' מחסד שבגבו': ראה גם הנסמן לעיל ע' 18 הערה גבורות.

אין לו גוף ולא דמות: ע"ד פיוט יגדל.

יהי רצון מלפניך שיכבשו: ברכות ז, א. ראה גם תורת חיים בראשית כח, ג. נח נה, ב. מאמרי אדה"א

קונטרסים ע' שמ. ושי"ג.

מעשה בא' שהעלה בליבו טינא: סנהדרין עה, א.

דנתן צוציתא: ראה שבת נז, סעי"ב. סדר הדורות סדר תנאים ואמוראים בערכו. עדן ציון – לר' ישעי'

הלוי הורוויץ – בערכו. מאמרי אדה"א דברים ח"ד ע' אשעז. ושי"ג. שמות ח"ב ע' תקנז.

בכל לבו ממש מהיפוך להיפוך הרי כבש יצרו בגבו גדולה והוא אשר משל ברוחו הבהמיות שזהו הנק' גבור דוקא ובמה ימשול על הרוח אחר שרוחו רוח הבהמה דכבר נמשכה כולה לתאוה, אין זה רק גבורות האלקי העצמי דוקא מכח הנשמה שניתן בו לעמוד על נפשו וכובשה לבלתי הוטמאה בשום אופן והוא הנק' כח של הנשמה ונק' גבו' שבגבו' מאחר שנותן כח ועוז להכניע רוח הבהמה ביותר מכפי מדתו באוי"ר ושכל של נר נשמתו שבא כבר בגילוי שלא הי' ביכולתו להכניעה שהרי נכנס בו רוח שטות לעבירה הפוכה, אלא מכח העצמי של הנשמה האלקי הוא שכובש יצרו בכל יום שע"ז אמר אלמלא הי' עוזרו לא יכול לו כו' וכאשר יזכה אדם באיזה מצוה גדולה או ע"י מרידות עמוקה שנפל לו מכח העצמי יבכה בנקודת הלב בלא טעם וימשול ברוחו להפכה מן הקא"ק ונעשה כאיש אחר ממש בטבעו כידוע בבע"ת האמיתי וכתשו' ראב"ד שיצתה נשמתו בבכי, וזהו כל שאינו בוכה בעש"ת כו' וכמ"ש במ"א וזהו הטעם שבעש"ת ע"י וידוי אשמנו תעבנו כו' בבכי רבה מעוררים י"ג מדה"ר להיות גם הוא ית' מתעורר ברוב כוחו העצמי להגדיל כוחו לבא בגילוי ביותר מכפי המדה למחול ולכבוש כעסו מכל וכל ולהאיר פניו בר"ר כנ"ל שזהו בא מבחי' גבו' העצמי שהוא בבחי' א"ס ממש שמזה בא כח וגבו' המתפשט למטה באין שיעור דהכל א' כנ"ל והיינו וגבורותיך ב' גבו' שהן א' וד"ל.

והנה אמרו"ל יפה שעה א' בתשו' ומע"ט בעוה"ז מכל חיי עוה"ב וידוע דביו"ד נברא עוה"ב ותשו' ומע"ט בעוה"ז יפה ממנו וזה פלא. אך הנה ידוע דעוה"ז בחסד נברא כמ"ש כי אמרתי עולם חסד יבנה ועוה"ב במדת הדין שהרי לא יועיל תשו' ומע"ט בעוה"ב רק בעוה"ז ומעט יסורים שבעוה"ז מכפרי' עון ולעוה"ב צריך גיהנם וכף הקלע וכו' וכמ"ש במ"א כי בה"א דנברא בו עוה"ז,

נכנס בו רוח שטות לעבירה: סוטה ג, א. ראה מאמרי אדה"א דברים ח"ב ע' תרמה. ושי"נ.
אלמלא הי' עוזרו לא יכול לו: קדושין ל, ב. סוכה גב, ב.
שו"ת להפנה — הקא"ק: הקצה אל הקצה.
ראב"ד שיצתה נשמתו בבכי: עבודה זרה יז, א. ראה ספר המאמרים תרמ"ז ע' יט.
כל שאינו בוכה בעש"ת: ראה פרי עץ חיים שער (כו) השופר פ"ה. ספר המאמרים תקס"ה ח"ב ס"ע
תתפ ואלך. ע' תתסד (נוסחא שני'). מאמרי אדה"א דברים ח"א ע' שיט. ושי"נ. ח"ב ע' תקו. ושי"נ. ח"ג ע'
תתקנו. ושי"נ. שמות ח"ב ע' תריב. במדבר ח"ג ע' אקפג.
יפה שעה א' אבות פ"ד, מ"ז.
דביו"ד נברא עוה"ב: מנחות כט, ב.
ביאמרתיו עולם חסד יבנה... גבו' שבחוסד: תהלים פט, ג. ראה מאמרי אדה"א דברים ח"ד ע' איתכט ואילך.
לא יועיל תשו' ומע"ט בעוה"ב: ראה סידור שחרית לב, א. לד, כ. ספר המאמרים תקס"ה ח"ב ע' תשמח.
מאמרי אדה"א במדבר ח"ה ע' איתרכד ואילך ובהנסמו בריש המאמר שם.
גיהנם וכף הקלע: ראה תניא פ"ח. מאמרי אדה"א קונטרסים ע' רמט. ושי"נ. דרך מצותיך מצות וידוי
יתשובה ע' 80.
בה"א דנברא בו עוה"ב: מנחות כט, ב.

החסד בו עיקר ונק' חסד שבחס' ואעפ"י שנברא בשם אלקים כמו שא' עלה במח' לברוא במדה"ד בראשית ברא אלקי' היינו גבו' שבחסד ועוה"ב בחי' גבו' שבגבו' וע"ז א' מי ימלל גבורות ה' כו' אבל נשמות שבאו לעוה"ז א' וגבורותיך יגידו מן ההעלם לגילוי ע"י תשובה ומע"ט שלהם כו' וד"ל.

וללהבין ביאור הדברים יש להקדים ענין א' דהנה כמו שבחי' הגבו' כלול מחסד וגבו' כנ"ל כך בחי' החסד כלול מחו"ג ובחי' גבו' שבחסד הוא מתאחד עם חסד שבגבו' והכל א' כמשי"ת, להיות ידוע שהחסד נק' גדולה לפי ששרשו בחי' ההתפשטות מן העצם וכמ"ש לך ה' הגדולה והגבו' והיינו ענין חסד אא"ס למטה מטה עא"ת וכו' דמה שלגדולתו אין חקר היינו א"ס להתפשטותו זהו מבחי' החסד שבו בעצם ולפ"ע גודל עוצם החסד שבעצמותו ממש כך יהי' גילוי אור חסדו ורב טובו למטה מטה ביותר וכמו ע"ד דוגמא איש טוב וחסד בעצם טבעו יומשך ממנו רב חסד וטוב בגילוי לכל לרעים כמו לטובים כידוע בחסד דאברהם שהי' עושה טיבו יתירה לברייתא גם לערביים ועע"ז כו' כך למעלה מה שאנו רואים חסד ה' לרעים כמו לטובים כמו דור אנוש ועכשיו לעוברי רצונו כעושי רצונו זן ומפרנס לכל בשוה היינו מצד בחי' טובו וחסדו העצמי שנא' טוב ה' לכל ורחמיו כו' וא"כ גם למכעיסיו ביותר ע"י חטאים גדולים כו' תעמוד מדה זו דרב חסדו העצמי להשפיע טובו וכמ"ש בנינוה שחס עליהם כששבו וזהו הנק' בחי' חסד שבחסד שהוא עצם החסד כמו שהוא בהעלם העצמי ממש כנ"ל בפ"י גבו' שבגבו' שהוא בחי' גבו' העצמי להתחסד גם לעוברי רצונו ולמחול ולסלוח חטאתם לגמרי מפני שכובש כעסו ומושל ע"ע כבי' להאיר פניו כו', וזהו י"ג מדה"ר ששרשם י"ג ת"ד מבחי' גבו' דע"י שבח"ס כידוע וכך הוא ממש בבחי' חסד שבחסד הנק'

עלה במח' לברוא במדה"ד: ראה רש"י בראשית א, א.
בראשית ברא אלקי': בראשית א, א. ראה מאמרי אדה"א דברים ח"ד שם.
שהחסד נק' גדולה: ראה גם תקוני זהר תכ"ב (סז, ב). פרדס שער (כג) ערכי הכינויים מערכת גדולה.
מאמרי אדה"א נביאים וכתובים ע' תקלד. וש"נ.
שלגדולתו אין חקר: תהלים קמה, ג.
דאברהם שהי' עושה טיבו יתירה לברייתא: ראה זהר ואתחנן רסב, ב. נתבאר בסידור שער התפילין יב, א. אמרי בינה שם קלו, א.
גם לערביים: ראה בבא מציעא פו, ב. רש"י וילקוט שמעוני וירא יח, ד. ספר המאמרים תקס"ה ח"א ע' תטז. תקס"ח ח"א ע' תיז. אמרי בינה שער התפילין קלו, א. קלח, א (כשם המדרש). דרך מצותיך מצות מילה ע' יא. לקוטי שיחות וירא כרך א ע' 28.
ועכשיו לעוברי רצונו כעושי רצונו: ראה גם מכות כד, ב. מאמרי אדה"א דברים ח"א ע' נא.
טוב ה' לכל ורחמיו: תהלים קמה, ט.
בנינוה שחס עליהם כששבו: יונה ג, י.
י"ג מדה"ר . . . י"ג ת"ד: ראה זהר (אדרא רבא) נשא קלא, א. תרומה (ספרא דצניעותא פ"ח) קעז, א. עץ חיים שער (יג) א"א פ"ט. מאמרי אדה"א דברים ח"ג ע' תתסט ואילך.

חסד שבעצמותו להשפיע לרעים וחטאים כמו לטובים (בל"א אומרים על איש חסד וטוב ביותר ער גיט זיך גאר אונעק כו', ואיש א"א שמוחל וסולח לשונאו ומשפיע לו רב טוב וחסד בל"א ער לייגט זיך גאר אונעק), והכל מכח א' רק שזה באופן לסלק בחי' עצמותו ולעמוד על נפשו הגם שהכעיסו מאד יאיר פניו לו כו' הנק' גבו' העצמי' כנ"ל וזה באופן ההתפשטות שכל בחי' עצמותו להשפיע כל אשר בעצם ששוה לשונא כמו לאוהב עד שיוכל להיות שהגבו' העצמי' לסלק עצמו בא רק מצד עצם רב טובו וחסדו וז"ש טוב א"א מגבור ובא בזה להורות על שרש י"ג מדה"ר אל ארך אפים ורב חסד כו' שהגבו' נכללה בזה והכל א' וכמ"ש לך הוי' הגדולה והגבו' כא' כו' וד"ל.

והנה בחי' גבו' שבחסד העצמי' הנ"ל היינו כמו ענין חסד שבגבו' העצמי' הנ"ל דהיינו שהוא תוקף הכח והתגבורת לרב חסד העצמי שיבא לידי גילוי ביותר ממדתו הקדום, דהגם שחפץ חסד הוא לפ"ע מדות המקבלים ואמנם לגבי מדת הדין המנגד לחסד עליון כמו בר"ה שיבואו בני אלקים מארי דדינא להתיצב נגד שם ה' דחסד ורחמים לא ה' עומד במדהח"ס אבל יגבר חסדו להוציא רב חסדו העצמי' מן העולם ביותר מן המדה שא"ס להתפשטותו כמ"ש חסדי ה' כי לא תמנו כו' ולא יתיצב לנגדם שום קטרוג וירבה לסלוח גם לרעים וחטאים ביותר כו' וא"כ נמצא יתפרש יגדל נא כח אד' בבחי' גבו' שבחסד זה שהוא שרש ל"ג מדה"ר וכן גדול אדונינו ורב כ"ח בכח ימין שהוא חסד עצמי כמו שנתפרש כ"ז בחסד שבגבו'. ובזה יובן מ"ש ותושיע לו ימינו, וכל תשועה מימין דוקא וכן ימינך ה' נאדרי בכח כי כח העצמי בימין ונכלל בשמאל כו' ועד"מ במלחמה עם אויבו יגביר כל כוחו העצמי לבא כל העלם כח העצמי כדי לנצח וזהו באופן ההיפוך מרב חסד העצמי אבל מכח א' בא, שאנו רואים שיפקיר נפשו עבור אוהבו כנפשו כבנו וכמ"כ ממש יפקיר נפשו להרוג לאויבו ולנצחו שזה וזה תכלית עצמותו רק ב' הפכים הן זה נוגע באה"ר לתכלית עצמותו וזה בשנאה לנגד תכלית עצמותו כו' (וכמ"ש במ"א ע"פ לא אבה לשמוע אל בלעם מפני שלא הביט עון כו' שכאשר תכלית אהבת עצמו

שו"ת חסד – א"א ארך אפים.

טוב א"א מנבו: משלי טו, לב.

אל ארך אפים: משא לד, ו (בדילוג).

בר"ה שיבואו בני אלקים: ראה זהר בא לב, ב. פינחס רלא, א. מאמרי אדה"א בראשית ע' קצו ואילך.

שמות ח"כ ע' תקטח. ושי"נ. נביאים וכתובים ע' שלב.

שו"ת דדינא – במדהח"ס: במדת החסד.

חסדו ה' כי לא תוננו: איכה ג, כב.

ותושיע לו ימינו: איוב מ, יד (ושם: כי תושיע לך ימינך – ראה בהנסמן הסמוך). ראה מאמרי אדה"א

בראשית ע' רפא.

ימינך ה' נאדרי בכח: בשלח טו, ו.

ע"פ לא אבה: ראה תצא כג, ו. מאמרי אדה"א דברים ח"ב ע' תרמד, ע' תרמח ואילך.

לישראל ירדה שְנֵאָה עֲצָמִי לְאוֹהֶׁע כּו' בְּלִי יוֹפֶסֶק וְלֹא כִּמוּ בְּמִית שִׁירְדָה שְנֵאָה וּנְפִסְקָה מִפְּנֵי שֶׁאֲהַבְתוּ נְפִסְקָה לְיִשְׂרָאֵל כּו'). וְלִכְךָ בְּנִיצוּחַ לְאוֹיֵב נֹא' יִמִּינְךָ כּו' כּו' מִפְּנֵי שֶׁבֹא מִצַּד אֲהַבְתָּ עֲצָמוֹתַי לִבְנוֹ בְּכָל כּוֹחוֹ בֹּא כִּמוּ עַד"מ שִׁפְקִיר עֲצָמוֹ עֲכוּר בְּנוֹ לְנִצּוּחַ אוֹיֵב הַנוֹגֵעַ בּוֹ כּו' וְהָרִי בּוֹה הַנִּיצוּחַ נִכְלָלִים חֲרִיג עֲצָמִי מִמֶּשׁ כֹּא' וְדל. וְיִוֹבֵן עוֹד בְּדוֹגְמָא אַחֲרַת מַעֲנִין עֲקִידַת יִצְחָק בְּרִיָּה שֶׁאֲבָרָהֶם כִּבֵּשׁ רַחֲמֵי מַעַל בֶּן יַחֲזִידוּ כֵּן יִכְבֹּשׁוּ רַחֲמֵי לְכַעֲסוֹ בְּדִין דְּגַבּוֹ אֲלֵקִים דְּנִשְׁמ' אֲבָרָהֶם לְשַׁחוּט אֶת בְּנוֹ וְכִבֵּשׁ רַחֲמֵי זֶה מַעֲצָם הַגְּבוֹ' רַק לְמַעַן אֲהַבְתוּ הָעֲצָמִי לֵה' כֵּן יִכְבֹּשׁ ה' כַּעֲסוֹ וְיֵהִי אֲרֶךְ אִפְיִים לְהַגְבִּיר הָרִיר עַל הַדִּין כּו' שְׁזֵהוּ מַעֲצָם הַגְּבוֹ' שֶׁבֹא מִצַּד עֲצָם אֲהַבְתוּ כּו' וְדל וְכִרְיָה נִכְלָל גְּבוֹ' דִּיצְחָק כֹּאֲבָרָהֶם ע"י הָעֲקִידָה וְע"י הַשּׁוֹפֵר נִכְלָל חֶסֶד דֹּאֲבָרָהֶם בִּיצְחָק וְשֵׁנֵיהֶם כֹּא' מִמֶּשׁ מִכַּח א' כֹּאֹ כִּנְיָל וְדל.

וּמַעֲתָה י"ל בְּעֵנִין עוֹה"ז וְעוֹה"ב דוּהַ בְּגִבּוֹרֹת וְזֶה בְּחֶסֶד כִּנְיָל וְנֹאמַת מִתְאַחֲדִים זַע"ז שֶׁהָרִי הָעוֹה"ב שֶׁכֵּר לְצַדִּיקִים בְּתוֹמ' בְּעוֹה"ז דּוֹקָא וְהַנֶּפֶשׁ הַחוּטָא בְּעוֹה"ז אֵין לֵה חֶלֶק לְעוֹה"ב רַק מִמָּה שֶׁבְּמַעַט יִסּוּרִים בְּעוֹה"ז אוֹ ע"י תְּשׁוּ' יִקְנֶה עוֹלָמוֹ וְלֹא כֵּן בְּעוֹה"ב זֶה מוֹרָה עַל הַיּוֹת הָעוֹה"ב בְּבַחֲוִי גְבוֹ' וְהֵינּוּ כִּמוּ שֶׁאֵיִם לְמַעֲלָה מַעֲלָה בְּעֲצָמוֹת דְּכַתִּי שְׁמִי לֹא זָכוּ בְּעֵינֵי וְסִבִּיבּוֹ נִשְׁעָרָה כּו' ע"כ לֹא יוֹכֵשׁר שֶׁם כִּיֹּא הַיּוֹתֵר זָךְ וְנִקִּי כִּמִּשׁ מִי יַעֲלֶה בְּהַר ה' כּו' וּבְעוֹה"ז נִהְפֹךְ הוּא שֶׁהִטְמָא גַם הוּא יִטְהַר וְיַעֲלֶה כּו' וְכִמִּשׁ מִי יִתֵּן טְהוֹר מִטְמָא כּו' וְכִמוּ ע"י תְּשׁוּ' מַעֲוֹמֵק הַלֵּב וְכִמוּ תְּשׁוּבַת רַאבִּיד כִּנְיָל זֶה מוֹרָה עַל הַיּוֹת הָעוֹה"ז מִבַּחֲוִי הַחֶסֶד כִּמִּשׁ חֶסֶד יִבְנֶה, אֲךָ הֵנָּה הַחֶסֶד כְּלוּל מִחֲרִיג וְהַגְּבוֹ' כְּלוּל מִחֲרִיג וְשֵׁנֵיהֶם מִתְאַחֲדִים בֵּין בְּעֲצָם בֵּין כְּהַתְּפַשְׁטוֹת מִמֶּשׁ כֹּא' כְּמוֹבֵן מִכָּל הַנִּיָּל וְעִיקָר גִּילּוֹי הַהִתְכַלְלוֹת הוּא בְּגַבּוֹ' שֶׁבְּחֶסֶד עִם חֶסֶד שֶׁבְּגַבּוֹ' שְׁזֵה זֶה הוּא מוֹצִיא כָּל הָעֲצָם לְגִילּוֹי, בַּחֲוִי חֶסֶד שֶׁבְּגַבּוֹ' מִבִּיא וּמִמְשִׁיד כָּל עֲצָם הַגְּבוֹ' לְגִילּוֹי וְגַבּוֹ' שֶׁבְּחֶסֶד מִבִּיא וּמִמְשִׁיד כָּל עֲצָם הַחֶסֶד לְגִילּוֹי כִּנְיָל וְהַכָּל א' כְּמִבּוֹאֵר לְמַעֲלָה בְּפִי יִגְדַּל נֹא כַּח אֲדִי כּו' בִּיָּג מִדְּהִיר שֶׁכְּלוּל מִחֲרִיג הָעֲצָמִי וְדוֹקָא כִּשְׁבֹּא כְּהַתְּפַשְׁטוֹת גִּילּוֹי ע"י הַתְּכַלְלוֹת דְּגַבּוֹ' שֶׁבְּחֶסֶד עִם חֶסֶד שֶׁבְּגַבּוֹ' שְׁמוּרִים עַל הָעֲצָם דְּחֲרִיג שֶׁבְּעֲצָמוֹת אֵאִים וְדל.

וְזֶה עֵנִין הָעוֹה"ב וְעוֹה"ז דְּכַתִּיב כִּי בִיָּה ה' צוֹר עוֹלָמִים כּו', דֶּהֱנָה בַּחֲוִי חֲרִיג שֶׁבְּעֲצָמוֹת מִמֶּשׁ מִבּוֹאֵר לְמַעֲלָה שֶׁהוּא מֵה שֶׁאֵיִם לְמַעֲלָה מַעֲלָה עַד אֵין

בְּמִית שִׁירְדָה שְנֵאָה: רֹאה שְׁבַת פֶּס, א.

עֲקִידַת יִצְחָק בְּרִיָּה: כְּתַמְלַת מוֹסַף (בְּרַכַּת זְכוּרֹת).

שׁוּיָה שֶׁאֲבָרָהֶם — בְּדִין דְּגַבּוֹ: בְּהַכְתָּי (כְּנֹרָאָה שֶׁאֵשׁ סִימָן בֵּין תִּיבּוֹת אֵלוֹ — וְכִנְרָאָה שֶׁהָרִיגֵשׁ שֶׁחֶסֶר

כֹּאֹ.

שְׁמִי לֹא זָכוּ בְּעֵינֵי: אֵיבֵב טו, טו (שְׁשׁ: וְשְׁמִים).

וְסִבִּיבּוֹ נִשְׁעָרָה . . מִי יַעֲלֶה בְּהַר ה': תְּהִלִּים נ, ג, כד, ג.

מִי יִתֵּן טְהוֹר מִטְמָא: אֵיבֵב יד, יד.

כִּי בִיָּה ה' צוֹר עוֹלָמִים: יִשְׁעֵי טו, ד.

קץ הרי הוא בחי' כח הגבו' העצמי' שהוא בחי' ההסתלקות בעילוי העצמות שאין לו תחילה כו' ואינו נק' אא"ס רק בחי' כח הירידה מעצמותו למטה מטה עא"ת (וזהו הנק' עומק רום ועומק תחת וכמו שמים לרום וארץ לעומק כו' דב' קוין שקולין הן הכל בבחי' בלתי מוגבל רק שזה בעצם וזה בהתפשטות, וגם שח"ג הללו יש לכאור"א עצם והתפשטות כנ"ל בבחי' חסד העצמי מ"מ הגבו' נק' עצם שהוא כח המכווץ לעצור רוחו ולהניח כל עצמו וכמו הגבו' בעצם שבהעלם הוא בעצם והחסד הוא כח הנגלה בהתפשטותו כמו להמשיך כל עצמו ברב חסד ובגילוי כוחו לשאת משא כו' וד"ל). ומבואר במ"א שזהו פ"י יתגד"ל ויתקד"ש, יתגדל בבחי' התפשטות החסד העצמי' שנק' א"ס להתפשטותו שהוא גילוי דשמי' רבא העצמי' למטה מטה ויתקד"ש בהבדלה בערך היינו בבחי' העצמות אא"ס כמו שהוא למעלה מעלה שאין לו תחלה כו', בעלמא דברא והאציל ברצונו הפשוט שהוא כתר מל' דא"ס שעלה כמח' אנא אמלוק, וימליך מלכותי' בבחי' נצחיות דא"ס כמ"ש ימלוך לעולם ועד, בחיכוון או"א דאצי' דכתי' הביטו אל צור חוצבתם כו' וכמ"ש כי אתה אבינו כו' וכמ"ש יחיינו מיומים כו', וביומיכוון מקור כל חיי הנשמות ויומיכוון בחי' ז"א שכוללים בו ת"ר אלף שרשים כו' עד הענף האחרון וראי' ממ"ש בחמץ ונכרתה הנפש היא כו' מיום הא' עד יום הו' כו', ובחיי דכל בית ישראל הוא בחי' המל' שרש גילוי אור הנשמות מאין ליש כמו צור חיינו כו' השם נפשינו בחיים כו', ומפרש ב' הפכים דח"ג שהן א, א' בחי' החסד העצמי' דיתברך ויתמשך שמי' רב"א לאבי"ע שזהו לעל"ם ולעלמ"י עלמ"י והב' היפוכו שיתרומם ויתנשא ויתעלה ויתהלל שמי' דקדוה"ה שזהו בחי' העילוי בעצמותו שהוא לעילא מכל ברכתא שירתא ותושבחתא דאמירן בעלמא דאתגלי' שכל התשבחות לא שייך רק בבחי' הגילוי מן העצמות בקריח ולא למעלה הימנו שנק' קדוש כו' וד"ל.

זזהו ענין ההפרש בין עוה"ז ובין עוה"ב דודאי מ"ש עולם חסד יבנה קאי בעוה"ז שעיקרו בבחי' החסד שבעצמות והוא מבחי' התפשטות אא"ס

עומק רום ועומק תחת: ספר יצירה פ"א, מ"ה.

שמים לרום וארץ לעומק: משלי כה, ג.

אנא אמלוק: ראה דרך מצותיך ביאור ושבתה ע' 340 בשם האד"ר. מאמרי אדה"א דברים ח"ג ע' תתצד.

ימלוך לעולם ועד: נסמן לעיל ע' 13.

בחיכוון . . . דכל בית ישראל: ראה גם מאמרי אדה"א נביאים וכתובים ר"ע תקפ.

הביטו אל צור חוצבתם: ישעי' נא, א.

כי אתה אבינו . . . יחיינו מיומים: ישעי' סג, טו. הושע ה, ב.

ז"א . . . ת"ר אלף שרשים: ראה גם מאמרי אדה"א דברים ח"ב ע' תכה. נביאים וכתובים ס"ע תקעט.

ונכרתה הנפש ההיא: בא, יב, טו.

צור חיינו: נוסח תפלת מודים.

השם נפשינו בחיים: תהלים סו, ט.

למטה מטה כנ"ל כי חפ"ץ חס"ד הוא משום דמטבע הטוב להיטיב כמ"ש בע"ח ע"כ ה"י הצמצום הראשון להיות נמשך בקר"ח כו' וצמצום זה חסד הוא ונק' גבו' שבחסד וזהו בחי' שם אלקים דמע"ב כידוע ולהיותו בבחי' החס"ד ע"כ כח התפשטותו למטה בלי שיעור אעפ"י שע"י צמצום גדול הוא בא כו' וזהו שאנו רואים עוצם כח הירידה וההמשכה האלקי בעוה"ז ע"י תשו' עד שגם הטמא יטהר וגם מי שהוא בשאול תחתית יעלוהו כראב"ד שקנה עולמו כו' וכמ"ש ימינך פשוטה לקבל שבים וכמו שא' יונה מבטן שאול שועתי כו' כיצ"מ מנש"ט דכתיב ועברתי בעצמי וכמו ויאמר אל הנחש ויאמר אל בלעם וכ"ז רק עוצם הירידה והשפלות כמ"ש המשפילי לראות בשמים כו' וכן מרום וקדוש ואת מי אשכון דכא ושפל רוח כו' (וזהו ברמז בתפלה למשה אדנ"י בחי' גבו' שבחסד צמצום דקר"ח מעון אותיות נוע"ם בחי' פנימי' ע"י שהוא סוף המדריגה דעצמות אא"ס כו' בטרם הרים מדות דד"א חג"ת יולד"ו מאר"א שנק' דור ודור כו' ותחול"ל ארץ ותכל שהוא בנין הנוק' מעולם הא"ס שבקו וחוט עד עולם הבא שבבחי' עצמו בעילוי אחר עילוי אתה אל הכל א' רק תשיב אנו"ש שהוא ו' אלפי שנין כו' דנער הייתי כו'

כי חפ"ץ חס"ד הוא: מיכה ז, יח.

דמטבע הטוב להיטיב כמ"ש בע"ח: כ"ה בכ"מ – ראה מאמרי אדה"א דברים ח"ג ע' תתמג. וש"נ.

קונטרסים ע' ה. וש"נ.

כראב"ד שקנה עולמו: נסמן לעיל ע' 22.

ימינך פשוטה לקבל שבים: נוסח תפילת נעילה (ושם: וימינך – ראה מאמרי אדה"א במדבר ח"א ע' טו.

ח"ג ע' איקפגן.

מבטן שאול שועתי: יונה ב, ג.

כיצ"מ מנש"ט: כ"ה בכ"מ – ראה זהר חדש יתרו לא, א. מאמרי אדה"א דברים ח"ד ע' ארסכ. וש"נ.

בראשית ע' קא. וש"נ. נביאים וכתובים ע' שסא.

ועברתי: בא יב, ב.

ויאמר אל הנחש... ויאמר אל בלעם: בראשית ג, יד. בלק כב, יב [בדילוג השמות].

המשפילי לראות בשמים: תהלים קיג, ו.

מרום וקדוש ואח מי אשכון דכא ושפל רוח: ישעי' נז, טו [ושם: מרום וקדוש אשכון ואת דכא ושפל רוח

– ראה מאמרי אדה"א ויקרא ח"א ע' ס. שמות ח"א ע' רמח. נביאים וכתובים ע' תקסכ. קונטרסים ע' קסט

ובהנשמן במקומות הנ"ל].

בתפלה למשה: תהלים צ, א.

מעון אותיות נוע"ם: ראה לקוטי תורה וספר הליקוטים להאריז"ל תהלים שם. מאמרי אדה"א שמות ח"ב

ע' תיב. ויקרא ח"א ע' רא. וש"נ. דברים ח"א ע' נה. וש"נ.

מעון... נועם בחי' פנימי' ע"י: ראה גם ספר המאמרים תקס"ז ע' קסה.

ע"י שהוא סוף... אא"ס: ראה עץ חיים שער (מב) דרושי אבי"ע פ"א. מאמרי אדה"א קונטרסים ע' ד. וש"נ.

בטרם הרים מדות... יולדו: תהלים שם ב. ראה זהר משפטים קט, ב ובמפרשים שם. מאמרי אדה"ז

פרשיות התורה ח"ב ע' תקלח ובהנשמן לשם. מאמרי אדה"א שמות ח"ב ע' תיב. וש"נ.

תשיב אנו"ש: תהלים שם ג.

ו' אלפי שנין: ראש השנה לא, א. ראה לקוטי תורה בהר מא, רע"ב. אור הגנוז [להרי"ל כהן] פ' ויחי יז.

סע"א. לקוטי שיחות משפטים כרך כא ע' 453.

דנער הייתי: תהלים לז, כה. ראה יבמות טז, ב ובתוס' שם.

ותש"ב אותיות שבת ואותיות תשובה וכמ"ש ותאמר שובו שעי"ז נעשה העוה"ב שנק' יום הז' וז"ש כי אלף שנה כו"ג וכך כל מה שהי' גילוי אלקות במ"ת ובמקדש ראשון ושני וכל הנסים ונפלאות שהיו בעוה"ז נק' גבו' שבחסד העצמי' שבא למטה בגילוי ביתר מכפי המדה כנ"ל בביאור ענין גבו' שבחסד שמוציא ומביא כל רב טובו וחסדו העצמי' לגילוי בלי שיעור כלל וכמ"ש חסדי ה' כי לא תמנו כו' אבל העוה"ב שרשו בעצם בבחי' גבו' העצמי' שהוא בחי' העלם עצמיות אא"ס איך שהוא בעצמו בעילוי אחר עילוי עא"ק והוא בא לידי גילוי למטה לנשמות הצדיקים שעסקו בתו"מ ותשו' בעוה"ז דלכך יפה שעה א' בתשובה ומע"ט בעוה"ז מכל חיי העוה"ב לפי ששעה זו מקור חיי עוה"ב שנברא ביר"ד מטעם שכח חסד העצמי' שבא בגילוי למטה ע"י תו"מ ותשו' בעוה"ז מזה נמשך ונתעורר מקור חיי עוה"ב שהוא בחי' הגבו' להתמצצם בעצמו כמו שהוא להגלות לנשמות דגם שמים לא זכו בעיניו כו' לפ"ע רוממות העצמות דשמים ושמי השמים לא יכללוהו כו' וזהו בחי' חסד שבגבו' העצמי' כנ"ל בפי' יגדל כח אד' כו' שמוריד וממשיך כל רוממות העצמות כמו שהוא שירד למטה לנשמות אך זה נעשה רק מאשר הנשמות בעוה"ז עסקו בתו"מ ותשו' ובעוה"ב אינו מועיל תשו' ומע"ט לפי שהוא עולם ברור שלא יכא שם רק אשר כבר נברר בעוה"ז כמ"ש אלה לחיי עולם ואלה כו' וד"ל.

ובכ"ז יתורץ הני תרי קראי דסתר אהדדי דמ"ש מי ימלל גבורות ה' היינו בחי' גבו' העצמי' שלמעלה מעלה (רק בנשמות שנק' קדושים בכל יום יהללו בלי שיעור למעלה כנשמת משה ואבות וכנ"ל וגם זה מפני שעסקו בתו' בעוה"ז דוקא) אך וגבורותיך יגידו לנשמות שבאו לעוה"ז ועסקו בתו"מ ושבו שבתים של מקום וגבורתיך שהוא בחי' גבורות שבחסד העצמות דעוה"ז בחסד יבנה כנ"ל הן יגידו ויספרו גבורות ה' שבעצמותו משום דנעוץ תחלתו בסופן דוקא דהיינו בחי' הגבורות שבעצמות נעוץ בחסד דא"ס למטה והיינו ע"י תשו' ומע"ט בעוה"ז יספרו גבורות ה' בעוה"ב וגם שבי' הפכים הן זה חסד וזה דין הרי הם א' ממש ועיקר התכללותם הוא בבחי' התפשטותם שהוא גבו' שבחסד

ותש"ב אותיות שבת: ראה דרך חיים שער התשובה יד, טע"ד. תורת חיים נח נה, כ. מאמרי אדה"א דברים ח"ד ע' אקפ. ושי"ב. בראשית ע' ג וע' קד. במדבר ח"ה ע' איתשנב. נביאים וכתובים ע' תקמו. העוה"ב שנק' יום הז' . . כי אלף שנה: ראה מאמרי אדה"א דברים ח"א ע' רז ואילך. ושי"ב. כי אלף שנה: נסמן לעיל ע' 17. יפה שעה א' . . עוה"ב שנברא ביר"ד: אבות פ"ד, מ"ז. מנחות כט, ב. דשמים ושמי השמים לא יכללוהו: כ"ה בכ"מ – ראה דברי הימים ב' ו, יח. מלכים א' ח, כז. הנסמן במאמרי אדה"א בראשית ע' קנח. דברים ח"ג ע' אילד. דרושי חתונה ח"ב ע' תלו. אלה לחיי עולם: דניאל יב, ב. יתורץ הני תרי קראי: ראה לעיל ע' 21. בנשמות . . משה ואבות: נסמן לעיל ע' 15.

העצמי שבעוה"ז עם חסד שבגבו דעוה"ב שזה וזה מביאים וממשיכים כל בחי
העצמי כנ"ל ולכך עוה"ז קדם לעוה"ב ושניהם א' כנ"ל וד"ל.

וזה דור לדור ישבח מעשיך ואחי"כ וגבורותיך יגידו דהיינו דור הולך בעוה"ז
בתר"מ ותשובה ישבחו שבחי' ש"מ דוקא מאשר הכירו בוראם בעוה"ז
בהתהוות מאין ליש בפ"מ (כנ"ל בנשמת משה ואבות שהיו בעוה"ז ונתפעלו
בהשגת כח הפועל בנפעל כו') וכן דור בא מחדש וכולם ישבחו מעשיך דוקא
שהוא עולם חסד יבנה בחסד העצמי בנסים ונפלאות שבו וכל מעשה ה' הכל
מבחי' גבו שבחסד העצמי זהו נק' גבורותיך לנוכח שבזה נגלה וניכר כל כחו
העצמי הנעלם בעילוי אחר עילוי לאין שיעור למעלה בא למטה כגבור שמראה
גבורותיו ולכך יגידו גם לעוה"ב שלשון הגדה כענין הגדת עדות שמודיע
ומגיד לזולתו דבר שנעלם ממנו רק לו נודע וזהו ואם לא יגיד כו' וכן בעל
כנפיים יגיד דבר אבל הנודע לכל לא שייך הגדה רק דבור יתכן גם בדבר
הנודע רק שהוא המדבר ומספר כו' והיינו בחי' העלם עצמות אא"ס דלא ידע
ל"י בר איהו ונק' סתימא דכל סתימין ודור הולך כו' ודור לדור ישבח מעשיך
בעוה"ז ובבואו לג"ע ועוה"ב יגידו להם כמגיד דבר חדש משא"כ מי שלא בא
לעוה"ז ולא ראה מעשה ה' ונפלאותיו וגבורותיו כתי' מי ימלל גבורות ה' וד"ל.

ואם לא יגיד: ויקרא ה, א [שם: אם].

בעל כנפיים יגיד דבר: קהלת י, כ [שם: ובעל – ראה גם מאמרי אדה"א נביאים וכתובים ע' ט].

דלא ידע ל"י בר איהו: ראה זהר (אדר"א רב"א) נשא קכט, ב. קמ, ב.

סתימא דכל סתימין: זהר יתרו פט, א. תרומה קמו, ב.

